

MEERJARENVERKENNING

2025-2034

Mei 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Omgevingsontwikkelingen	10
2.1 Assets op orde	10
2.2 Waterkwaliteit	11
2.3 Klimaatadaptatie	11
2.4 Duurzame ontwikkeling	12
2.5 Noaberschap verbindt	12
2.6 Krachtige organisatie	12
2.7 Financiële ontwikkelingen	13
3. Vertaling van ontwikkelingen naar de opgaven van het waterschap	15
3.1 Assets op orde	15
3.2 Waterkwaliteit	15
3.3 Klimaatadaptatie	18
3.4 Duurzaamheid	18
3.5 Noaberschap verbindt	19
3.6 Krachtige organisatie	20
4. Financiën	23
4.1 Duurzaam financieel beleid	23
4.1.1 Wat betekent duurzaam financieel beleid voor Vechtstromen?	23
4.1.2 Herijking van het duurzaam financieel beleid	24

4.2	Financiële indicatoren, financiële ontwikkelingen en dekkingsplan	25
4.2.1	Uitgangspunten voor de begroting 2025-2029	27
4.2.2	Ontwikkelingen in de begroting met een financieel effect.	28
4.2.3	Voorstel voor dekking van de financiële opgave	30
5.	Risico's	34
Bijlagen	37
Bijlage I:	Financiële ontwikkelingen in de exploitatiebegroting met structureel effect	37
Bijlage II:	Financiële ontwikkelingen in de exploitatiebegroting met incidenteel effect.	45
Bijlage III:	Afkortingen	49

1. Inleiding

Voor u ligt de eerste meerjarenverkenning (MJV) van deze bestuursperiode. Met deze MJV wordt een belangrijke vervolgstap gezet om invulling te geven aan het unaniem aangenomen bestuursakkoord 'Noaberschap verbindt'. Een akkoord waarmee het algemeen bestuur kiest voor een benadering gericht op samenwerking, op krachten bundelen om de komende jaren stevige resultaten te boeken op de grote opgaven die voor ons liggen.

Onze omgeving is en blijft op veel onderdelen instabiel. En naast het feit dat deze instabiliteit een sterke invloed heeft op het waterschapswerk, stelt dit ook het vertrouwen in de overheid in het algemeen en waterschap Vechtstromen in het bijzonder verder op de proef. Het in blijven zetten op het vergroten van bestuurlijk noaberschap blijft dan ook onze grootste opgave. Dit doen we door open te staan voor andere opvattingen en waarden, door consistent en respectvol te zijn en verantwoordelijkheid te nemen en te geven. In gesprek met onze inwoners, bedrijven en (bestuurlijke) samenwerkingspartners geven wij verder invulling aan de noaber die wij willen zijn.

Ieder jaar bekijkt het bestuur welke nieuwe ontwikkelingen invloed hebben op de manier waarop het waterschap zijn taken uitvoert en legt dit langs de afspraken uit het bestuursakkoord. Zo doen wij jaarlijks voorstellen tot bijsturing waar dat nodig is.

Wij blijven werken aan veilig, voldoende en schoon water en voelen ons verantwoordelijk om met het waterschapswerk bij te dragen aan een duurzame, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving voor mens, plant en dier. De Watervisie 2050 is een belangrijk uitgangspunt binnen het bestuursakkoord waar het gaat om de ambitie van dit bestuur voor onze kerntaken. Ook het op basis van de Watervisie 2050 ontwikkelde Waterbeheerprogramma 2022-2027 wordt voortgezet.

Doordat onze omgeving op veel onderdelen instabiel is en blijft, is het bijvoorbeeld een uitdaging om voldoende materieel en/of personeel te vinden om aan inhoudelijke opgaven te voldoen. In grote lijnen kunnen we echter concluderen dat de ontwikkelingen in de omgeving geen aanleiding geven om de ambities uit het bestuursakkoord aan te passen. We blijven ons daarom inzetten om uitwerking te geven aan de ambities in het bestuursakkoord. Daar waar mogelijk zijn de hoofdlijnen uit het bestuursakkoord in deze MJV vertaald in concrete doelen en inspanningen. Op onderdelen heeft dit echter nog niet plaatsgevonden en vindt verdere concretisering plaats in de begroting 2025 of in een volgende MJV. De thema's uit het bestuursakkoord staan daarom centraal in deze MJV.

Onze inzet om de waterkwaliteit in ons gebied te verbeteren blijft in deze bestuursperiode onverminderd hoog. Voor 1-1-2028 moeten nog 9 waterzuiveringen worden aangepast om de maximale bijdrage te kunnen leveren aan het realiseren van de doelen in het kader van de KRW. Zowel in inhoudelijke als financiële zin is het behalen van de KRW-opgave per 2028 een zeer omvangrijke en complexe opgave. In deze MJV laten we zien dat er een forse uitbreiding van het investeringskader nodig is om, in financiële zin, invulling te geven aan de KRW-opgave.

Ook staat het waterschap voor andere grote wettelijke opgaven waar het waterschap invulling aan moet en wil geven. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan (wettelijke) opgaven rondom bijvoorbeeld energieneutraliteit, informatieveiligheid, digitalisering, eisen rondom vergunningverlening, toezicht en handhaving. Hierom moeten we blijven investeren in onze medewerkers die elke dag op de rioolwaterzuiveringen, langs de waterkant en op kantoor werken aan goed waterbeheer in onze prachtige regio's. Door de omgevingsdynamiek kent ook het werken aan deze opgaven grote onzekerheden. En alle genoemde ontwikkelingen vragen ook om extra financiële middelen. Voor veel onderwerpen geldt dat de huidige bestuursperiode wordt

gebruikt om beleid op te stellen. Op basis hiervan wordt bepaald wat het niveau is dat we als waterschap nu hebben en welke middelen nodig zijn om onze ambities te halen.

Naast de geschetste ontwikkelingen in deze bestuursperiode is het de verwachting dat ook in de periode hierna het investeringsvolume hoog zal blijven. Denk alleen aan de investeringen in het kader klimaatneutraliteit en circulariteit, de aanpassing van ons watersysteem aan klimaatverandering en de nieuwe Europese wet- en regelgeving op het gebied van stedelijk afvalwater. De opgaven zijn groot en blijven groot. Het lijkt daarmee onvermijdelijk dat belastingtarieven ook de komende jaren blijven stijgen. Tegelijkertijd is het van belang om vast te stellen dat we niet alleen extra middelen vragen om prijsstijgingen op te vangen. Als waterschap voeren we ook steeds meer werkzaamheden uit. Kort gezegd: het waterschap doet ook steeds meer.

De besluiten die onderdeel zijn van deze MJV

In deze MJV is het vertrekpunt geweest om het algemeen bestuur mee te nemen in de ontwikkelingen die op het waterschap afkomen. Tegelijkertijd zijn op veel plekken in deze MJV besluiten opgenomen. Hierna volgt een opsomming van de belangrijkste besluiten die onderdeel zijn van deze MJV:

- a. Het handhaven van de uitgangspunten in het bestuursakkoord.
- b. De structurele exploitatielasten olopend te verhogen naar structureel € 14,6 miljoen in 2029. Onder andere door autonome ontwikkelingen, 'plussen en minnen', beleidskeuzes en extra investeringen.
- c. Het netto-investeringskader voor de periode 2023 - 2029 te verhogen met € 97,8 miljoen, waarbij de uitbreiding als volgt is te onderbouwen:
 - a. € 74,5 miljoen t.b.v. KRW Waterketen
 - b. € 10 miljoen t.b.v. KRW Watersysteem
 - c. € 10 miljoen t.b.v. Assets op orde Watersysteem
 - d. € 3,3 miljoen t.b.v. Assets op orde 'Besturen en Organiseren'
- d. Het totale netto-investeringskader voor de hele periode 2023 – 2029 vast te stellen op € 578,5 miljoen.
- e. Het opvangen van de extra structurele lasten als gevolg van punten b. en c. op te vangen door inzet van het budget voor 'nieuwe, niet geraamde ontwikkelingen' van € 0,7 miljoen en voor het overige via een verhoging van de belastingtarieven (€ 13,9 miljoen).
- f. Het maximeren van de gemiddelde lastendruk in 2025 op 10% door inzet van de reserve tariefseglisatie met € 0,3 miljoen.
- g. Het verhogen van de incidentele opgave met € 5,3 miljoen in de periode 2025 – 2029, bestaande uit diverse (per saldo voordelige) autonome ontwikkelingen 'plussen en minnen' én € 5,8 miljoen aan beleidskeuzes.
- h. Het toevoegen van de budgetten voor beleidskeuzes (€ 5,8 miljoen, voor de periode 2025-2028) zoals onderdeel van beslispunt 'g' aan de reserve beleidsintensivering en, waar mogelijk, jaarlijks af te wegen of de middelen beschikbaar worden gesteld.
- i. Het dekken van de incidentele opgave voor beleidskeuzes van € 5,8 miljoen door inzet van de bestaande reserve beleidsintensivering (€ 1,5 miljoen), de extra dividenduitkering van de Nederlandse Waterschapsbank (€ 2,1 miljoen) en het restant (€ 2,2 miljoen) te dekken vanuit de reserve tariefseglisatie.
- j. De herijking van het duurzaam financieel beleid in bijgevoegde MJV en vast te stellen dat er geen aanleiding is om de definitie en indicatoren aan te passen.
- k. Het constateren dat in de komende jaren nog diverse beleidsdocumenten en ambitieniveaus vastgesteld moeten worden, waardoor ook in de komende jaren, als uitkomst van de nog te maken keuzes, mogelijk middelen nodig zijn om invulling te geven aan ambities.
- l. De onzekerheden zoals benoemd in de risicoparagraaf, die gepaard gaan met het opstellen van de aanstaande begroting, en de manier waarop met de financiële effecten in de begroting rekening zal worden gehouden.

Wij hebben een gebalanceerd pakket aan maatregelen samengesteld om naast extra investeringen in de komende jaren, ook te komen tot een structureel sluitende exploitatiebegroting. Gelijktijdig realiseren we ons dat de wereld om ons heen niet stilstaat en ontwikkelingen moeilijk te voorspellen zijn. Financiële mee- en tegenvallers blijven op ons pad komen. Met de MJV 2025-2034 als bestuurlijk kader werkt waterschap Vechtstromen samen met partners en inwoners aan een aantrekkelijke leefomgeving door te zorgen voor veilig, voldoende en schoon water in Twente, het Vechtdal en Zuidoost-Drenthe. Kritisch en in verbinding met onze noabers.

Dagelijks bestuur waterschap Vechtstromen

Leeswijzer

De meerjarenverkenning 2025-2034 is gebaseerd op het bestuursakkoord 'Noaberschap verbindt'. In het voorliggende document wordt gestart met een hoofdstuk waarin de omgevingsontwikkelingen worden besproken. Wat vindt er plaats in onze omgeving dat invloed heeft op het werk van het waterschap? Na deze blik op de omgeving zoomen we in op de ambities en op de manier waarop we deze ambities via de thema's en programma's kunnen realiseren. Hoofdstuk 4 geeft een samenvatting van de financiële opgave weer en welk dekkingsvoorstel daaraan ten grondslag ligt. In dit hoofdstuk komt ook de herijking van het duurzaam financieel beleid naar voren. Tot slot wordt ingegaan op de risico's in de risicoparagraaf. In de bijlage, behorende bij de MJV, is een nadere detaillering van de financiële ontwikkelingen opgenomen.

2. Omgevingsontwikkelingen

Externe signalen en ontwikkelingen zijn meegewogen bij het vaststellen van het bestuursakkoord 'Noaberschap verbindt'. Daarbij werd al onderkend dat onze omgeving veel onzekerheden kent. Maar na het vaststellen van het bestuursakkoord hebben zich alweer nieuwe, externe ontwikkelingen voorgedaan. Denk aan de val van het kabinet, de verschuivingen in het politieke landschap bij de nationale verkiezingen en de aanhoudende (geo)politieke onrust.. Zicht op rustiger (politiek) vaarwater is er nog niet. Voor de MJV 2025-2034 is voor ieder doel uit het Doelen en Inspanningen Netwerk (DIN) verkend of er, sinds het vaststellen van het bestuursakkoord, reden is om te komen tot aanpassingen van het bestuursakkoord. Het akkoord op hoofdlijnen 'Hoop, lef en trots' zoals recent gepresenteerd door de PVV, VVD, NSC en BBB heeft ook raakvlakken met de MJV van Vechtstromen. Op een aantal onderwerpen lijken de lijnen af te wijken ten opzichte van het huidige bestuursakkoord van Vechtstromen en diverse landelijke en Europese wet- en regelgevingen. Nadere uitwerking van het akkoord moet nog plaatsvinden, daarna zal meer duidelijkheid komen over de invloed van het nieuwe akkoord op het werk en de ambities van het waterschap. We kiezen ervoor om, in lijn met de uitkomsten van onderstaande omgevingsanalyse, vast te houden aan de uitgangspunten en ambities zoals opgenomen in het bestuursakkoord 'Noaberschap Verbindt'. In deze paragraaf lopen we de relevante ontwikkelingen in de omgeving per thema kort langs.

2.1 Assets op orde

De ontwikkeling van assetmanagement binnen Vechtstromen is enkele jaren geleden ingezet. Sindsdien zijn veel assets in kaart gebracht en geïnspecteerd. Deze inspecties zijn nog niet helemaal afgerond, maar de al uitgevoerde inspecties hebben een goed beeld opgeleverd van het onderhoudsniveau.

Vanuit het oogpunt van de, nog in ontwikkeling zijnde, bedrijfswaarden van de organisatie zijn enkele nieuwe ontwikkelingen zichtbaar. Deze zijn gekoppeld aan de thema's waterkwaliteit, klimaatadaptatie en duurzame ontwikkeling en onder die thema's beschreven. Daarnaast zien we ook over de volle breedte van het waterschapswerk diverse nieuwe wet- of regelgevingen en prijsstijgingen. Bijvoorbeeld waar het gaat om ICT-infrastructuur: lange levertijden voor specifieke onderdelen van onze procesautomatisering of marktontwikkelingen die gevolgen hebben voor onze glasvezelinfrastructuur en VDI (virtual desktop infrastructure).

Bij assetmanagement staat de vraag centraal welke eisen deze ontwikkelingen stellen aan onze assets. Oftewel welke prestaties er geleverd moeten worden, welke risico's we willen vermijden en welke kosten dat met zich meebrengt. Deze afwegingen worden door het waterschap gemaakt via het strategisch asset management plan (SAMP).

2.2 Waterkwaliteit

Het is voor de waterschappen complex om in 2027 te voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW). De deadline komt steeds dichterbij. Dat voelen wij en onze medeoverheden op provinciaal, nationaal en Europees niveau. Enerzijds wordt er meer druk gezet op het halen van de KRW- opgave. Zo is er een KRW-impulsprogramma vanuit het Rijk gekomen om meer snelheid te maken. Daarnaast voert ook de omgeving van de waterschappen in algemene zin de druk op om de KRW-doelen te realiseren. Bijvoorbeeld door juridische stappen te ondernemen. Anderzijds is er onzekerheid over de voortgang van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), de aanwijzing van nutriëntverontreinigde gebieden en het hanteren van bufferstroken. Realisatie van de KRW staat daarmee onder druk waardoor ook de daarbij behorende meekoppelkansen in de knel komen. Een verkenning die de Universiteit van Utrecht heeft uitgevoerd in opdracht van de Brabantse waterschappen schetst welke initiatieven door de waterschappen zelf ontplooid kunnen worden om toch te voldoen aan de KRW. Veel aandacht gaat daarbij uit naar vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). In dit kader wordt gesproken over het terugnemen van de VTH-taken door de waterschappen met betrekking tot de indirecte lozingen. Daarmee zal de regie op veel bedrijfsafvalwaterlozingen bij de waterschappen komen te liggen, waarmee extra aandacht op het terugdringen van zeer zorgwekkende stoffen (ZSS) en opkomende stoffen gelegd kan worden. Overigens betekent terugnemen van genoemde VTH-taken niet dat daarmee de KRW-doelen gehaald worden. Daarvoor is meer nodig. Voor de periode na 2027 wordt het akkoord tussen de EU-lidstaten over de EU-Richtlijn Stedelijk Afvalwater relevant. Deze richtlijn geeft nieuwe doelen en schetst een beeld van de aanpassingen die na 2027 worden verwacht op de rioolwaterzuiveringen. Bijvoorbeeld waar het gaat om verwijdering van medicijnresten, opkomende en zeer zorgwekkende stoffen.

2.3 Klimaatadaptatie

In oktober 2023 presenteerde het KNMI de nieuwe klimaatscenario's. Deze scenario's vereisen extra inzet op klimaatadaptatie en waterveiligheid. De nieuwe scenario's worden benut bij herijking van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en de tweede ronde stresstesten in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Het HWBP is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het Rijk en de waterschappen in Nederland. Vergroten van het HWBP zal volgens de afgesproken verdelingssystematiek ook de bijdrage van Vechtstromen aan het HWBP na 2030 substantieel laten stijgen.

Door het Rijk is de inzet op verankering van het water-en-bodem-sturend-principe versterkt. Daarmee wordt via het spoor van de ruimtelijke ordening gestuurd op een klimaatrobuuste leefomgeving. Waterschappen krijgen via de Omgevingswet een stevige rol bij implementatie van het genoemde principe. Hoe deze rol wordt ingevuld is landelijk onderwerp van gesprek.

In 2021 is de Europese Bodemstrategie (onderdeel van de Green Deal) gepubliceerd. De zorg over de bodem komt onder andere tot uiting in het doel 'No Net Land Take 2050'. Binnen dit doel mag er nog wel verstedelijkt worden, mits de bebouwde hectares gecompenseerd worden met grond voor natuur of landbouw. 'No Net Land Take 2050' zal de waarde van ruimte laten toenemen en gaat daarmee extra druk zetten op het werken aan wateropgaven die ook ruimte vragen.

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied heeft ter inzage gelegen. Als het nieuwe kabinet besluit de aanpak met behulp van NPLG voor te zetten biedt dit op de langere termijn kansen om onze vraagstukken rond klimaatrobuust Vechtstromen (KRV) mee te koppelen. Op welke manier NPLG voortgezet wordt en hoeveel rijksmiddelen daarvoor via de provincies beschikbaar komen, is op dit moment nog niet bekend.

De zorgen met betrekking tot zoetwaterbeschikbaarheid zijn landelijk en regionaal geagendeerd. Schaarste heeft gevolgen voor drinkwater, economische ontwikkeling, woningbouw, landbouwproductiviteit en natuurkwaliteit. Dit brengt voor Vechtstromen ook nieuwe vraagstukken op het gebied van wet- en regelgeving met zich mee en extra inzet van VTH.

2.4 Duurzame ontwikkeling

In februari 2024 zijn de Unie van Waterschappen en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat een strategisch partnerschap aangegaan om de diverse nationale en internationale ambities en afspraken op het gebied van klimaat en duurzaamheid ook daadwerkelijk te kunnen realiseren. Dit partnerschap houdt in dat het Rijk en de Unie van Waterschappen op basis van wederkerigheid, openheid, leergierigheid en vertrouwen elkaar tegemoet treden. Om zo samen de aankomende jaren de uitdagingen op het gebied van energie, water en klimaat aan te gaan.

Als onderdeel van het strategisch partnerschap gaan waterschappen in de periode 2024-2028 het versnellingsprogramma Lachgasreductie uitvoeren. Hiermee anticiperen de waterschappen op de wettelijke verplichtingen die er aankomen op basis van de EU- Richtlijn Stedelijk Afvalwater. Het beoogde effect van het versnellingsprogramma is naast het vergroten van inzichten en kennis op basis van metingen, ook het formuleren van reductiemaatregelen en de concrete reductie van lachgas.

In 2023 hebben we 61,5% van onze energiebehoefte zelf opgewekt.

Door de extra zuiveringstrappen door de Kaderrichtlijn Water op onze rioolwaterzuiveringsinstallaties en de inwerkingtreding van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater zal ons elektriciteitsverbruik aanzienlijk stijgen. Dat betekent ook dat om energieneutraal te zijn in 2030 – en energieneutraal te blijven – er door Vechtstromen meer duurzame energie moet worden geproduceerd.

Landelijk is het de verwachting dat de vraag naar elektriciteit door waterschappen de komende 15 tot 20 jaar met 40% stijgt. Naast de uitvoering van de KRW en de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater wordt deze stijging veroorzaakt door een verwachte toename van het aantal extreme weersituaties. Ook draagt het gebruik van emissieloos bouw materieel bij aan de toenemende elektriciteitsvraag. In overleg tussen netbeheerders, waterschappen en andere regionale partijen wordt steeds meer ingezet op het zoeken naar innovatieve oplossingen waarbij zuiveringen dienst kunnen doen als energie knooppunten (smart energy hubs)..

Door de val van het kabinet wordt de uitvoering van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en daarmee de landelijke stikstofaanpak anders en loopt vertraging op. De gevolgen van het ontbreken van een landelijke stikstofaanpak ervaren wij

steeds meer bij de uitvoering van onze primaire taken. Bijvoorbeeld als het gaat om de vertraging bij de afgifte van Wet natuurbescherming vergunningen voor onze investeringsprojecten of het toepassen van emissieloos bouw materieel en de extra kosten en beschikbaarheid daarvan.

2.5 Noaberschap verbindt

Het Rijk onderkent dat in de regio veel opgaven samenkomen en iedere regio op zijn eigen wijze bijdraagt aan het Nederland van morgen. Decentrale overheden zoals het waterschap zijn aan zet om in regionale gebiedsprocessen beleid te implementeren. Dat vraagt om een manier van werken die gericht is op het vergroten van het vertrouwen van bewoners en bedrijven in de overheid. Vraag is dan ook hoe de doelen voor de leefomgeving op een effectieve, bestuurlijk uitvoerbare, juridisch legitieme en maatschappelijk aanvaardbare manier te realiseren. De uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen laat zien dat in de samenleving de roep om betrokken te zijn bij de fundamentele keuzes voor een toekomstbestendig Nederland stevig doorklinkt. De titel en insteek van het bestuursakkoord blijft daarmee onverminderd actueel.

2.6 Krachtige organisatie

De samenleving vraagt om een krachtige waterschapsorganisatie met goed gekwalificeerd personeel. Vanwege digitalisering en digitale transformatie, krapte op de arbeidsmarkt, steeds grotere inhoudelijke opgave (waterkwaliteit, klimaatadaptatie, duurzame ontwikkeling) in combinatie met beperkt beschikbare ruimte en de behoefte aan verbinding en menselijke maat, wordt de organisatievisie herijkt.

In een blijvend krappe arbeidsmarkt en met een aanzienlijke uitstroom van personeel door het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, ligt er op personeelsgebied een grote opgave. Zowel in kwantiteit als in kwaliteit. Zelf medewerkers opleiden en het verkrijgen van voldoende gebiedskennis is noodzakelijk. Alle middelen en creativiteit zijn nodig om onze primaire taken ook op termijn uit te kunnen blijven voeren.

Ook de opgave qua dienstverlening, betrouwbaarheid en transparantie verhoogt de druk op de organisatie. De autonome ontwikkelingen op dit terrein vragen extra personele capaciteit. Bijvoorbeeld voor de implementatie van de wet- en regelgeving op het gebied van open overheid en digitale wetgeving, die als belangrijkste doel heeft de grip die burgers ervaren op hun eigen leven, te vergroten. Of voor de inzet op innovatie en digitale transformatie. Naast slimmer en efficiënter organiseren van ons werk wordt veiliger werken in de digitale wereld een uitdaging (privacy, security). De Unie heeft de ambities voor digitale transformatie benoemd en die worden op dit moment verder uitgewerkt. Ook voor artificiële intelligentie (AI) werkt de Unie aan een visie, die eind 2024 wordt verwacht (aansluitend op de EU AI-act en de rijksvisie op AI). Over 2 jaar treedt waarschijnlijk de Europese AI verordening in werking. Op de invoering daarvan moeten we ons voorbereiden. Informatieveiligheid en de AVG worden in de digitaler wordende wereld steeds belangrijker en vragen steeds meer aandacht. Bijvoorbeeld door het inwerkingtreden van de 'Network and Information Security directive' (NIS2) dit najaar. Maar ook door de ontwikkeling van een sectorale computer security incident response team (CSIRT) voor waterschappen, Rijkswaterstaat en drinkwaterbedrijven. Binnen de waterschappen wordt de oprichting van een Security Operations Centre (SOC) verkend dat alle computer- en netwerkactiviteit binnen de waterschappen kan monitoren om tijdig te kunnen reageren op verdachte activiteiten. Dit raakt zowel de omgevingen van de kantoor- als procesautomatisering.

Waterkeringen en afvalwaterverwerking worden mogelijk aangemerkt als vitaal proces. Waterschappen bereiden zich hier dan ook op voor. Dat stelt eisen aan de wijze van organiseren, de connectiviteit en de digitale veiligheid van deze processen. De wijziging van de Waterschapswet/aanpassing belastingstelsel vraagt een aanpassing van belastingssystemen (software) en gaat financieel effect hebben. Denk aan kostentoedeling en belastingtarieven en daarmee lastendruk.

2.7 Financiële ontwikkelingen

De omgeving van het waterschap laat ook een aantal relevante ontwikkelingen met effect op de financiële situatie van het waterschap zien:

- o De piek van de inflatieontwikkeling lijkt achter de rug. Sinds 2022 is de inflatie weer aan het dalen. De inflatie blijft echter een schommelend beeld vertonen, waarbij deze sinds eind 2023 weer iets is gestegen.
- o De ontwikkeling van de rente laat al enige tijd een stijgende ontwikkeling zien, waarbij de laatste maanden een stabilisatie van het renteniveau lijkt op te treden.
- o Eerdergenoemde geopolitieke ontwikkelingen vinden hun weerslag op de onzekere ontwikkeling van, bijvoorbeeld, inflatie en rente.
- o Ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving (bijvoorbeeld Wet Open Overheid, wetgeving inzake digitale transformatie, etc.) evenals bovenstaande ontwikkelingen in de omgeving leggen nieuwe eisen bij waterschappen neer waarbij zeer beperkt handelingsperspectief aanwezig is om keuzes te maken. Echter, de benodigde implementatie van deze wet- en regelgevingen vragen om de inzet van financiële middelen.

Het waterschap blijft een voorzichtige financiële koers aanhouden en houdt vast aan het uitgangspunt van een duurzaam financieel beleid.

3. Vertaling van ontwikkelingen naar de opgaven van het waterschap

In dit hoofdstuk is een vertaling gemaakt van de ontwikkelingen zoals opgenomen in de omgevingsanalyse in het voorgaande hoofdstuk naar de opgaven van het waterschap. Per thema wordt ook inzicht gegeven in de meest omvangrijke financiële intensiveringen. Voor een volledig overzicht van de intensiveringen per thema wordt verwezen naar hoofdstuk 4 – Financiën, in combinatie met bijlage 1 en 2 waarin een volledige detailinformatie is opgenomen over de effecten op de exploitatiebegroting. Effecten op de investeringsbegroting zijn opgenomen in dit hoofdstuk, in combinatie met hoofdstuk 4.

3.1 Assets op orde

Om onze wettelijke taken uit te kunnen voeren en om de bestuurlijke doelen te kunnen realiseren moeten onze assets op orde zijn. Uit de inspecties is gebleken dat voor zowel het watersysteem, waterketen als ook voor facilitair en ICT aanvullende middelen nodig zijn tot en met 2027.

Hieronder wordt per programma geduid wat nodig is om onze assets op orde te houden.

Watersysteem

In het watersysteem kennen we de volgende assets:

- o Waterpeil regulerende assets: stuwen en gemalen.
- o Niet-waterpeil-regulerende assets: oeververdediging (beschoeiing), onderleiders en vistrappen.
- o Civiele assets: bruggen en sluizen.

Om al deze assets in een goede conditie te houden investeren we elk jaar in renovaties en vervangingen. Door inspecties weten we steeds meer over het conditieniveau en kunnen we een prioritering maken. Dit om de juiste maatregelen op de juiste locatie te nemen. Door een meerjarig inspectieplan worden onze brongegevens ook continu aangevuld en verbeterd. Hieruit blijkt bijvoorbeeld dat we de komende jaren bij een aantal grote trajecten beschoeiing moeten vervangen en dat we de nodige renovaties moeten blijven uitvoeren aan stuwen en gemalen. Vanuit marktontwikkelingen merken we dat de kosten voor renovaties en vervanging de afgelopen periode sterk zijn gestegen. De verwachting is dat dit niet gaat afnemen en dat de stijging van de kosten zich voortzet. Met name kosten voor staal, beton en elektrische onderdelen zijn sterk gestegen. Maar ook de kosten voor het baggeren zijn fors gestegen door aangescherpte wet- en regelgeving rondom per- en polyfluoralkylstoffen (PFAS). Daarom gaan we voor de komende jaren het budget omhoog bijstellen. Dit om de kosten, prestaties en risico's voor onze assets in het watersysteem te kunnen bekostigen. Om de gestegen kosten op te vangen wordt voorgesteld het budget voor investeringen in de watersysteemassets met € 10 miljoen te verhogen.

Waterketen

De assets in de waterketen bestaan uit:

- o Assets voor het zuiveren van afvalwater: rioolwaterzuiveringen (rwzi's).
- o Assets transportstelsel afvalwater: persleidingen en rioolgemalen.

Tot 2027 investeren we fors op negen rwzi's om de beoogde effluentkwaliteit te verbeteren. Dit doen we om een maximale bijdrage te leveren aan de Kaderrichtlijn

Water (KRW)-eisen van het ontvangende oppervlaktewater. We houden dus vast aan de inspanningen van de KRW voor 2028 en stellen daar extra middelen van bijna € 75 miljoen voor beschikbaar. Daarnaast wordt ook in de exploitatie structureel extra middelen gevraagd, oplopend naar € 5,2 miljoen, voor het beheren en onderhouden van de extra installaties.

Na 2027 moeten we blijven investeren op de rwzi's om invulling te geven aan de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater. Dit betekent dat op de zuiveringen, met een verwerkingscapaciteit groter dan 150.000 inwonersequivalent (Enschede, Hengelo, Emmen) equivalent technieken toegepast moeten worden om microverontreinigingen en medicijnresten te verwijderen. Wat deze aanpassingen en extra technieken gaan kosten is nu nog niet bekend. Hiervoor zullen we eerst de komende jaren meer onderzoek moeten gaan doen.

Ook voor onze assets in de waterketen geldt dat de jaarlijkse investeringskosten oplopen. Dit komt mede door uitbreiding van het areaal, maar vooral om de rwzi's, gemalen en persleidingen in betrouwbare conditie te houden. Die betrouwbaarheid is nodig om alle assets in de staat te houden, waarvoor ze zijn opgericht, namelijk het transporteren en zuiveren van afvalwater. Tot en met 2027 wordt dit opgevangen binnen de huidig beschikbare middelen. Mogelijk zijn vanaf 2028 en verder aanvullende middelen nodig om invulling te kunnen geven aan de opgave die er ligt.

Besturen en organiseren

De assets in het programma Besturen en Organiseren bestaan uit:

- o Informatie Technologie (IT) assets: netwerken, datacenters, servers, werkplekmiddelen en software.
- o Facilitaire assets: gebouwen, terreinen, meubilair en technische installaties.

In zowel de primaire als de ondersteunende processen van het waterschap worden we steeds afhankelijker van de IT-assets. Dit vraagt naast tijdige vervanging van de IT-assets, ook om extra investeringen in continuïteit en beschikbaarheid. Omdat IT steeds vaker wordt afgenomen als een dienst (in plaats van het aan te schaffen), blijft de groei van de investeringsbegroting in deze periode beperkt. Conclusie is dat er meer middelen nodig zijn in de exploitatie. Op basis van de aanstaande

vervangingen is dit bedrag nu opgehoogd met jaarlijks structureel € 200.000.

Als gevolg van overnames op de glasvezelmarkt moet het waterschap een heroverweging maken wat te doen met de bestaande contracten voor glasvezelverbindingen tussen de verschillende locaties van het waterschap. Een marktverkenning is nodig om zicht te krijgen op de beschikbare technische oplossingen, passend bij de behoefte voor het waterschap. De huidige inschatting is dat er voor instandhouding van de IT een aanvullende investering van circa € 3,0 miljoen nodig is.

Voor de kantoorlocaties zijn inspecties uitgevoerd op de staat van beheer en onderhoud van de gebouwen. Dit geeft inzicht in welke middelen nodig zijn voor instandhouding van de assets. Uit deze inspecties blijkt dat de beschikbare middelen in de investerings- en exploitatiebegroting voldoende zijn om de kantoren in stand te houden. Voor wat betreft verduurzaming zijn de in de begroting beschikbaar gestelde middelen nu voldoende om de wettelijk verplichte maatregelen (voor zover nu bekend) in het kader van verduurzaming op te pakken. De routekaart duurzaamheid moet meer duidelijkheid geven over de ambities ten aanzien van verduurzaming van de facilitaire assets.

3.2 Waterkwaliteit

Voor het thema waterkwaliteit ligt de nadruk de komende jaren op het realiseren van de afgesproken maatregelen in het kader van de KRW. Deze moeten gerealiseerd zijn voor 1-1-2028. De investeringen voor de KRW gebeuren vanuit de programma's Watersysteem en Waterketen. De investeringen zijn erop gericht de maatregelen te treffen die het waterschap voor eind 2027 moet uitvoeren om de KRW-doelen te realiseren. Voor het realiseren van de KRW-doelen waterketen is, zoals in voorgaande paragraaf benoemd, bijna € 75 miljoen aan extra investeringsmiddelen nodig. Voor het realiseren van de doelen binnen het watersysteem wordt rekening gehouden met € 10 miljoen extra aan investeringsmiddelen.

De inspanningen vanuit het thema richten zich op de beleids- en bestuurlijke afstemming, die nodig is voor de KRW. Vanuit het Rijk wordt de KRW-opgave ondersteund met de zogenaamde 'KRW-impuls' gericht op drie sporen:

- o Het tijdig uitvoeren van de noodzakelijke maatregelen.
- o De landelijke KRW-evaluatie die in 2024 wordt uitgevoerd.
- o De voorbereiding op de verantwoording 2027.

Het waterschap neemt actief deel aan alle drie de sporen. Belangrijk is de afstemming tussen de overheden in het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn Oost (RBO). Hier worden (bestuurlijke) dilemma's rond de KRW gedeeld en waar nodig samenwerking gezocht tussen de overheden in Oost-Nederland. Alle overheden dragen financieel bij aan de kosten van deze samenwerking.

Vanuit het thema loopt verder een aantal onderzoeken (in samenwerking met de STOWA) en beleidstrajecten, waarbij voor een deel een bijdrage van het waterschap wordt gevraagd. Het gaat om de volgende beleidstrajecten en onderzoeken in de komende jaren:

- o De aanpak van overstorten.
- o Individuele behandeling van afvalwater (IBA's).
- o De samenwerking met de provincie Drenthe, gemeente Emmen en Drents drinkwater WMD voor de aanpak van de vervuiling van de drinkwaterwinning 'Noordbargeres'.
- o Het vertalen en implementeren van de EU Richtlijn Stedelijk Afvalwater.

Daarnaast is voor het team VTH extra capaciteit nodig om de voor het realiseren van de KRW-doelen reeds verleende vergunningen, opnieuw te beoordelen en waar nodig te actualiseren.

Het waterschap gaat binnen het thema ook invulling geven aan het concept meten = weten. Concreet zal het meetprogramma invulling geven aan de uitbreiding (aantal gemeten stoffen en aantal meetpunten) van de monitoring van de punten waar waterlopen vanuit Duitsland over de grens binnen komen. Dit om een completer beeld te kunnen vormen van de probleemstoffen die vanuit Duitsland ons gebied binnen komen (waar de Duitse overheden een aanpak voor moeten gaan opstellen). Daarnaast zal het waterschap een monitoringsprogramma gaan opzetten om de vervuiling van het oppervlaktewater met per- en polyfluoralkylstoffen (PFAS) bij

Boekelo te monitoren. Hiermee kan het waterschap volgen of de maatregelen die de gemeente Enschede gaat treffen om de vervuilingbron te saneren, effect hebben. Dit vanuit onze (gezamenlijke) verantwoordelijkheid als waterkwaliteitsbeheerder en als goede 'noaber' voor de gemeente Enschede en de bezorgde burger in het gebied.

Voor het thema waterkwaliteit zijn structureel € 1,7 miljoen en incidenteel ruim € 560.000 extra nodig om het thema goed te kunnen uitvoeren.

Dit bedrag is opgebouwd uit de volgende activiteiten:

- o € 850.000 structureel om te voldoen aan wettelijke opgaven rondom veiligheid, toezicht en handhaving, zie ook 3.6 – Krachtige organisatie.
- o € 850.000 structureel voor het uitbreiden van grensmeetpunten (€ 500.000) en voor onderzoeksmatige monitoring (€ 350.000).
- o € 276.000 (incidenteel, verdeeld over 3 jaar) voor het themaplan Waterkwaliteit.
- o € 288.000 (incidenteel, verdeeld over 3 jaren) en € 11.000 structureel voor de implementatie van het gewijzigde belastingstelsel.

3.3 Klimaatadaptatie

Klimaatverandering is al begonnen en heeft zowel drogere als nattere situaties tot gevolg. Om de gevolgen op te vangen is de strategie van het waterschap voor klimaatadaptatie gericht op het aanpassen van het watersysteem, een sturende rol van water en bodem in het ruimtegebruik en acceptatie van overlast door extreme buien en langere perioden droogte. Uit de klimaatverkenning voor waterschap Vechtstromen blijkt dat het waterschap de nattere situaties goed aan kan (wateroverlast, veiligheid). Voor deze situaties zijn normering, cyclische toetsing en investeringsmiddelen nodig om risico's te verkleinen en is capaciteit beschikbaar voor toetsten en realisatie van projecten. Voor de droge situaties zijn deze normeringen, toetsingen en investeringsmiddelen er echter niet. Er komen in de toekomst vaker lange perioden voor zonder neerslag. Tegelijkertijd nemen de verdamping en de vraag naar water toe. Hierdoor ontstaat meer waterschaarste. De natuur is het meest kwetsbaar vanwege de afhankelijkheid van grondwater. Maar ook andere functies komen onder druk te staan: drinkwatervoorziening, landbouw, infrastructuur en

bebouwing op zakkingsgevoelige bodems en de stroming en waterkwaliteit van beken.

Uit de verkenning Klimaatrobuust Vechtstromen blijkt dat strategieën gericht op 'vasthouden' en 'sparen' effectief zijn: een combinatie van het verminderen van de drainerende werking en verdamping is nodig. Door dit op stroomgebiedsniveau toe te passen is er voldoende water, ook voor de beken. Alle functies hebben hier baat bij. Dit betekent dat alleen door een integrale aanpak op stroomgebiedsniveau alle belangen gediend kunnen worden.

In de periode tot 2027 werken we aan de voorbereiding door onze kaders voor de ontwerpmethodiek van waterlopen aan te passen en verkenningen te doen naar andere oppervlakte- en grondwaterpeilen. Bijvoorbeeld om bodemdaling in zettingsgevoelige gebieden af te remmen. We nemen regie bij de invulling van het grondwaterbeheer om de klimaatadaptatie effectiever te kunnen aanpakken.

Vanaf 2024 gaan we aan de slag met de ontwikkeling van ons beleid voor grondwateronttrekkingen en drainage. Voor onttrekkingen uit grondwater herijken wij onder andere de huidige grenzen van vrijgesteld, melding- en vergunningplicht en werken wij de meetverplichting voor het onttrekken van grondwater en infiltreren van water nader uit. Het drainagebeleid is gericht op een betere balans tussen (grond) water besparen, vasthouden, bergen en afvoeren en daarmee het voorkomen van overmatige afvoer van grondwater door (buis)drainage.

De maatregelen die nodig zijn voor systeemherstel van water en bodem vragen om een 'landinrichting 2.0'. Dit vraagt veel tijd en investeringen in zowel de gebiedsprocessen, planvoorbereidingen als uitvoering. Projecten zijn een middel (puzzelstukken) om doelen op stroomgebiedsniveau (puzzel) te realiseren. De transitie voor klimaatadaptatie willen we gaan vormgeven in 'het Deltaprogramma Vechtstromen'. De komende jaren geven we verder vorm aan het kunnen realiseren van het gebiedsherstel in een periode van 25 jaar. Dit brengt voor Vechtstromen ook nieuwe vraagstukken op het gebied van wet- en regelgeving met zich mee en extra inzet van VTH.

Ontwikkelingen in de steden zijn een kans om stedelijk gebied aan te passen aan het veranderende klimaat, zoals hittestress en wateroverlast. We ondersteunen de ontwikkeling van klimaatadaptieve steden en zetten een klimaatfonds in

waarmee we gemeenten stimuleren om ruimtelijke maatregelen uit te breiden met adaptatiemaatregelen. In totaal komt €500.000 beschikbaar voor deze bestuursperiode. Voor het thema Klimaatadaptatie zijn de komende drie jaar € 535.000 per jaar nodig om het thema goed te kunnen uitvoeren.

Dit bedrag is opgebouwd uit de volgende activiteiten:

- o Kaders aanpassen op nieuwe balans 'te nat' en 'te droog'.
- o Opvolging aan de uitvoeringsagenda van het vastgesteld Integraal Beleidskader Grondwater.
- o Ontwikkelen van een handelingsperspectief op bodemdaling.
- o Stimuleren van water-en-bodem-sturend voor het ruimtegebruik.
- o Stimuleren van bewustwording en acceptatie gevolgen klimaatverandering.

3.4 Duurzaamheid

Vanuit het bestuursakkoord is het helder wat we willen bereiken op de duurzaamheidsdoelen energieneutraliteit, klimaatneutraliteit en circulariteit.

Het waterschap bereikt:

- o Energieneutraliteit in 2030 door vermindering van energieverbruik en vergroten van de duurzame opwek.
- o Klimaatneutraliteit in 2035 door het verminderen van onze klimaatvoetafdruk.
- o Circulariteit in 2050 door zuiniger om te gaan met grondstoffen door circulair te werken.

Het is echter nog niet duidelijk hoe we daar willen komen en welke stappen we daarvoor en wanneer moeten zetten. Daarom werken we in 2025 voor de drie duurzaamheidsdoelen concrete routekaarten (stappenplannen) uit. Met deze routekaarten leggen we de keuzes voor ten aanzien van de realisatie van de geformuleerde doelen, het tempo waarin deze kunnen worden bereikt en de daarvoor benodigde personele en financiële middelen.

Vooruitlopend op het opstellen van de routekaarten stellen we de middelen beschikbaar voor deelname aan het onderzoek naar de vermindering van broeikasgassen door rioolwaterzuivering. Dit onderzoek vindt plaats als onderdeel

van het strategisch partnerschap tussen de Unie van Waterschappen en het ministerie van Economische zaken en Klimaat. Hiermee sorteren we voor op een wettelijke verplichting die in dit verband op ons afkomt.

Ondertussen voeren we ook verschillende projecten en maatregelen uit die bijdragen aan het bereiken van de gestelde doelen:

- o We nemen een besluit in het kader van de “heroverweging biogas”.
- o Het eerste aquathermie-project wordt gerealiseerd. Vechtstromen faciliteert dit initiatief in Losser door de warmte uit het effluent beschikbaar te stellen.
- o Energiebesparende maatregelen worden geprogrammeerd. Deze maatregelen komen voort uit de energiebesparingsonderzoeken.
- o Uitvoering van het duurzame renovatieprogramma Stuwen en Gemalen.

De prioriteit in het kader van duurzame ontwikkeling leggen wij bij energieneutraliteit in 2030. Enerzijds omdat de deadline van deze ambitie het dichtstbij ligt. Anderzijds omdat deze ambitie een belangrijke bijdrage moet leveren aan CO2-neutraliteit in 2035. Voor het thema Duurzaamheid zijn we op dit moment structureel €396.000 en € 567.000 incidenteel extra nodig om het vervolgbeleid vorm te kunnen geven.

Dit bedrag is opgebouwd uit de volgende activiteiten:

- o Per saldo € 396.000 structureel voor de kosten door het afvoeren van maaisel, conform het maaibeleid.
- o € 155.000 (incidenteel, verdeeld over komende 3 jaar) voor het geven van invulling aan het themaplan Duurzaamheid.
- o € 412.000 (incidenteel, verdeeld over komende 3 jaar) voor de deelname aan het onderzoek in samenwerking met de Unie van Waterschappen.

3.5 Noaberschap verbindt

Met dit traject wordt een visie op noaberschap, een participatiebeleid (participatievisie -en strategie) en een daarbij passend communicatiebeleid (communicatievisie -en strategieën) opgeleverd. Hiermee leggen we een stevig fundament om samen met onze omgeving de drie grote wateropgaven klimaat, waterkwaliteit en duurzaamheid waar te kunnen maken. Ook voldoen we daarmee aan de kaders van de geldende wet -en regelgeving.

Met dit traject willen we als waterschap nog meer met onze omgeving samenwerken in projecten en aan beleidsdoelen. Inwoners, ondernemers en organisaties beschikken samen over veel kennis en ervaring over ons werkgebied. Als waterschap willen wij deze kennis en ervaring zo goed mogelijk betrekken in ons werk en waar mogelijk rekening houden met de belangen van onze omgeving. Ook willen wij als waterschap hiermee inspelen op het gevoelde afnemende vertrouwen van de burger in de overheid.

Onder de scope vallen niet alleen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur, maar ook de ambtelijke organisatie. De werking en het effect van noaberschap wordt gemeten door in onze omgeving te toetsen hoe zij het contact en de samenwerking met waterschap Vechtstromen ervaren. Ook faciliteren we intern in de organisatie het leren en ontwikkelen rondom het thema.

Voor het thema Noaberschap Verbindt wordt voor de komende drie jaar jaarlijks € 20.000 gevraagd.

3.6 Krachtige organisatie

Een krachtige organisatie kent meerdere speerpunten, namelijk: Digitale transformatie, digitale toegankelijkheid / Wet open overheid (Woo), fysieke toegangsbeveiliging, informatiebeveiliging, innovatie en personeel.

Digitale transformatie en innovatie

We zien een aantal ontwikkelingen waarmee wij als waterschap rekening moeten houden of waarop wij proactief moeten inspelen. Zo hebben we te maken met veranderende verwachtingen over de overheid, veranderende positie en rol van het waterschap, veranderende arbeidsmarkt en toenemende technologische ontwikkelingen.

Om deze ontwikkelingen het hoofd te kunnen bieden moeten wij anders naar ons werk kijken en moeten de informatievoorziening en technologie een prominentere rol gaan spelen, zodat we onze bedrijfsdoelen ook in de toekomst kunnen blijven realiseren. Dit betekent de stap maken van digitalisering naar digitale transformatie maken, van dingen beter doen naar dingen anders doen.

In de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen is in december 2023 de Vaarkart 'Digitale transformatie van de waterschappen' vastgesteld. Daarin zijn de gezamenlijke ambities voor de komende jaren vastgelegd, met de 'meerwaarde van data' als belangrijkste. Aan deze ambities moet ook Vechtstromen invulling gaan geven.

In 2024 werken wij aan een plan om de digitale transformatie/innovatie een boost te kunnen geven in de komende jaren. En de komende vier jaar zetten wij stevig in op het in kaart brengen van de processen en de optimalisering van gegevensbeheer. Deze inspanning is nodig om data-gedreven te kunnen werken en maximaal gebruik te kunnen maken van de mogelijkheden die digitalisering en digitale transformatie ons brengen.

In het bestuursakkoord staat: Innovaties zijn nodig om deze opgaven te realiseren en betaalbaar te houden. Daarom continueren we het innovatiefonds en bekostigen dit uit incidentele middelen.

- o Het innovatiefonds bestaat nu vier jaar en we zijn eigenlijk pas net begonnen, nú al heel veel aan het leren, en nog lang niet klaar.
- o Het wordt alleen maar nóg belangrijker te innoveren in nieuwe (inclusief slimme, digitale) technieken, maatregelen en oplossingen om de grote opgaven van het waterschap op een meer effectieve en efficiënte manier te realiseren. Zodat we met dezelfde middelen nóg meer kunnen bereiken. Met andere woorden: (blijven) innoveren is (blijven) investeren in een meer krachtige organisatie.

Op de totale begroting van het waterschap lijkt € 800.000 per jaar niet veel. Maar de afgelopen periode is gebleken dat voor elke euro die het innovatiefonds investeert, de betrokken partners (medeoverheden, bedrijven en kennisinstellingen) samen bijna € 3 meer investeren. Bovendien genereren innovaties ook spin-off bij het betrokken bedrijfsleven, dat bijdraagt aan de economie en werkgelegenheid in ons werkgebied.

In deze MJV wordt voor innovatie € 1,24 miljoen euro gevraagd. Dit om invulling te geven aan de ambities uit het bestuursakkoord. Met de uitzetting van € 1,24 miljoen euro is er in totaal € 3 miljoen euro beschikbaar voor het thema innovatie. Voor de digitale transformatie wordt incidenteel € 1,6 miljoen, verdeeld over 4 jaar gevraagd,

voor het in kaart brengen van processen en optimalisering van gegevensbeheer. Daarnaast wordt een structureel ontwikkelbudget van € 100.000 gevraagd.

Digitale Toegankelijkheid / Wet open overheid

Iedereen heeft recht op informatie over wat de overheid en het waterschap doet, hoe ze dat doet en waarom. Overheidsorganisaties moeten die informatie uit zichzelf geven, of als iemand daarom vraagt. De informatie wordt dan openbaar. Dat is geregeld in de wet open overheid (Woo). Zo kunnen burgers, maar ook bijvoorbeeld bestuursleden of journalisten, het waterschap controleren. Naast de implementatie van de Woo zijn er meer wetten op het gebied van digitale overheidsdiensten die moeten worden geïmplementeerd door het waterschap. Een voorbeeld is het ervoor zorgen dat de informatie van het waterschap voor iedereen toegankelijk is. Ook voor mensen met een beperking. Projectmatig geven we invulling aan deze veranderingen.

Om de digitale toegankelijkheid te verbeteren zijn in de programmabegroting 2024 al middelen gevraagd en toegekend.

Informatieveiligheid

De richtlijn van het opvangen, lozen of behandelen van afvalwater is aangemerkt als een zeer kritieke sector. De Europese NIS2 Richtlijn beoogt een hoog beveiligingsniveau te bereiken voor kritieke sectoren en is in december 2022 vastgesteld in het Europees Parlement. Lidstaten moeten per oktober 2024 deze richtlijn omgezet hebben in lokale wetgeving (voor Nederland gaat het om de 'wet beveiliging netwerk en informatiesystemen' (WBNI)). De wetgever heeft aangegeven dat er vertraging is opgetreden en dat verwacht wordt dat dit in 2025 plaatsvindt. Het waterschap zal moeten voldoen aan deze wet- en regelgeving en zich hierop zo goed mogelijk voorbereiden. Rijkswaterstaat en het Waterschapshuis hebben, als basis voor de beveiliging van de watersector, een cyber security implementatie richtlijn (CSIR) ontwikkeld als basis voor de beveiliging van de watersector. De richtlijn komt voort uit het bestuursakkoord Water en wordt omarmd door alle waterschappen.

De bescherming van de fysieke eigendommen en de arbo-wetgeving is aanleiding om de fysieke toegangsbeveiliging stelselmatiger te regelen en te handhaven. Onbevoegden kunnen namelijk schade aanrichten aan gebouwen en systemen, maar ook letsel oplopen. Naar aanleiding van bovenstaande wordt gewerkt aan beleid op fysieke toegangsbeveiliging.

De kosten voor uitvoering van het plan van aanpak informatieveiligheid moet voor de komende jaren nog nader in beeld worden gebracht.

Er zijn daarnaast nog diverse ontwikkelingen qua wetgeving die richting die om nadere uitwerking vragen. De impact wat dit qua benodigde middelen betekent na 2024 moet nog nader worden uitgewerkt.

Personeel

We hebben op dit moment te maken met een ongekende krapte op de arbeidsmarkt. De afgelopen jaren zijn we gegroeid als organisatie (door de toenemende opgaves en de versnelling van de KRW) en voor de komende jaren zien we een grote vervangingsvraag. De natuurlijke uitstroom door het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd zal de komende 10 jaar circa 34% van het huidige personeelsbestand bedragen. En ondanks dat Vechtstromen - gelet op haar maatschappelijke relevantie - een aantrekkelijke werkgever is, wordt het voor bepaalde functies steeds lastiger vacatures in te vullen. Omdat sprake is van grote concurrentie tussen werkgevers wordt een aanpak gericht op het zelf opleiden van nieuwe medewerkers als meest effectief gezien.

Conform het bestuursakkoord blijven we ons in de komende jaren inzetten om participatiebanen te creëren en daarmee kansen te bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Inzet op participatiebanen is mede een antwoord op de vraagstukken die ontstaan vanwege de krapte op de arbeidsmarkt. Sinds 2020 hebben we binnen de sector waterschappen en Vechtstromen mooie stappen gezet en concrete voortgang geboekt op dit onderwerp. Deze lijn houden we vast richting de toekomst door de mogelijkheden te zien en benutten van deze doelgroep. In 2024 actualiseren we het plan van aanpak participatiebanen dat ook bij draagt om de aandacht vast te houden.

Om te zorgen voor een toekomstbestendig personeelsbestand is het van belang om jongeren eerder bij onze organisatie te betrekken en te enthousiasmeren voor het waterschapswerk. Dit gaan we doen door te starten met een programma met een ingroeipad van enkele jaren. Hierbij breiden we ons aanbod voor werkplekken serieus uit voor BBL-ers (Beroeps Begeleidende Leerweg), trainees, jong professionals en stages voor mbo-, hbo- en wo-studenten. De focus ligt hierbij in eerste instantie op de mbo-werkplekken.

Om te komen tot een toekomstbestendig personeelsbestand kijken we periodiek naar de opbouw van ons personeelsbestand en brengen dat in relatie tot het werk, wat we te doen hebben en de ontwikkelingen die op ons afkomen. Daarbij zoomen we vooral in op het behouden van cruciale kennis en het ontwikkelen van nieuwe vaardigheden die we als organisatie nodig hebben, zoals bijvoorbeeld functies die nodig zijn om de nieuwe procesautomatisering te beheren na uitvoering van het project PRAUT. Om invulling te geven aan het toekomstbestendig personeelsbestand wordt een budget gevraagd oplopend naar structureel € 1,8 miljoen in 2028. Een ander aspect voor een toekomstbestendig personeelsbestand betreft het kunnen vervullen van de verplichtingen die het waterschap heeft voor vergunningverlening, toezicht & handhaving en heffingen. Om te kunnen voldoen aan de huidige opgave en actuele ontwikkelingen daarbinnen is, zoals in paragraaf 3.2 al benoemd, een budget benodigd van structureel € 850.000. Nieuwe ontwikkelingen zijn hier nog niet verwerkt en vragen in een later stadium mogelijk om additionele extra inzet.

4. Financiën

4.1 Duurzaam financieel beleid

4.1.1 Wat betekent duurzaam financieel beleid voor Vechtstromen?

Het uitgangspunt van het bestuur is een duurzaam financieel beleid. De definitie van een 'duurzaam financieel beleid' is als volgt:

'Het verrichten van (wettelijke) taken en opgaven bij een structureel sluitende exploitatiebegroting, een bestendig investeringsvolume met een aanvaardbare schuldpositie, tegen een maatschappelijk aanvaardbare lastendruk voor huishoudens en bedrijven en voldoende reserves in relatie tot het risicoprofiel, waarbij dit wordt beschouwd over een periode van tien jaar.'

Om te monitoren of sprake is van een duurzaam financieel beleid, wordt een aantal indicatoren gevolgd. Deze zijn een afgeleide van bovenstaande definitie.

Om te bepalen of sprake is van een structureel sluitende exploitatiebegroting wordt gekeken naar de onttrekkingen ten laste van de reserve tariefsegalisatie in het laatste jaar van de begrotingsperiode. Indien geen inzet vanuit de reserve tariefsegalisatie wordt gedaan in het laatste jaar van de begroting, dan voldoen we aan het uitgangspunt dat structurele lasten worden gedekt met structurele baten (inkomsten).

De 'aanvaardbare schuldpositie' beoordelen we op basis van vier indicatoren:

1. De relatieve omvang van de kapitaallasten vergeleken met de totale begroting. Hogere investeringen veroorzaken een hogere schuld en hogere kapitaallasten (jaarlijkse rente en afschrijvingen). Het streven is om dit percentage te laten bewegen binnen een bandbreedte van 28% en 32%.
2. De nettoschuldquote (exclusief sluitende business cases). Deze quote geeft de omvang van de nettoschulden (exclusief schulden die zijn aangegaan voor sluitende businesscases) weer ten opzichte van de netto belastinginkomsten in enig jaar. Deze indicator mag maximaal 400% bedragen.

3. De verhouding tussen de nettoschulden en vaste activa. Deze verhouding mag maximaal 95% bedragen. Het doel van deze indicator is om ervoor te zorgen dat de vaste activa altijd gedeeltelijk met eigen vermogen worden gefinancierd. Op deze manier wordt voorkomen dat de verhouding tussen nettoschulden en activa te scheef gaat lopen.
4. De looptijd van nieuw af te sluiten leningen wordt zoveel mogelijk afgestemd op de gemiddelde afschrijvingstermijnen van de assets die het waterschap bezit. Op deze manier wordt ervoor gezorgd dat we (gemiddeld gezien) geen schulden hebben over activa die niet langer nut hebben.

Bovenstaande indicatoren zijn vastgelegd in de 'visie op schuld' zoals vastgelegd door het algemeen bestuur op 6 juli 2022.

Tot slot wordt de schuld ook getoetst aan de (wettelijk verplichte) renterisiconorm en kasgeldlimiet. Deze wettelijke normen focussen zich echter op de relatief kortere termijn en stellen een grens aan de structuur van de leningen, niet aan de (relatieve) hoogte ervan.

In het bestuursakkoord is opgenomen dat inflatie en autonome ontwikkelingen worden doorberekend in de ontwikkeling van de lastendruk. Verder wordt de systematiek van het egaliseren van tarieven door middel van het inzetten van de bestemmingsreserve tariefsegalisatie behouden. Ook dit zijn belangrijke pijlers onder de uitgangspunten van het duurzaam financiële beleid. De indicator die we hiervoor volgen is de gemiddelde jaarlijkse lastendrukontwikkeling voor huishoudens en bedrijven.

Tot slot monitoren we het weerstandsvermogen. Dit bestaat uit een inventarisatie van de risico's afgezet tegen de beschikbare reserves om die risico's op te vangen. De, door het algemeen bestuur, vastgestelde bandbreedte voor het weerstandsvermogen is 1,0 en 1,4. De indicator die we volgen is het weerstandsvermogen.

4.1.2 Herijking van het duurzaam financieel beleid

In de komende jaren komt een grote opgave op het waterschap af. Dit brengt met zich mee dat ook de begroting, in financiële zin, meegroeit met de opgaven van het waterschap. Deze ontwikkeling is in de afgelopen jaren al zichtbaar geworden. Waar de totale begroting van Vechtstromen in 2021 nog circa € 157 miljoen bedroeg, is deze in 2024 al gegroeid naar bijna € 211 miljoen. Een toename van ruim één derde. In de komende jaren wordt een verdere toename van de begroting voorzien. In het laatste jaar van deze MJV komt de totale begroting al ruim boven de € 300 miljoen. Een verdubbeling ten opzichte van 2021.

Met deze ontwikkeling is het van belang om doorlopend na te denken of bestaande uitgangspunten van duurzaam financieel beleid passend zijn. Dit in het licht van een toenemende opgave waarbij een gezonde financiële positie van het waterschap van belang blijft. In deze paragraaf wordt daarom gekeken naar de belangrijkste uitgangspunten van het duurzaam financieel beleid en bepaald of op basis van deze herijking het nodig is om de huidige definitie en indicatoren duurzaam financieel beleid aan te passen. Deze paragraaf eindigt met de conclusie dat er geen aanleiding aanwezig is om aanpassingen voor te stellen.

Financiële kaders zouden als ‘remmend’ ervaren kunnen worden bij het geven van invulling aan inhoudelijke doelstellingen. Echter, ze kunnen ook omschreven worden als het ‘geweten’ van het waterschap om inhoudelijke verplichtingen en ambities te blijven toetsen aan het uitgangspunt van een gezonde financiële positie. De kaders zijn van belang om een gezonde financiële positie van het waterschap te waarborgen. Het is daarbij uiteraard wel van belang om deze kaders in samenhang te zien met de inhoudelijke opgave. Het is niet wenselijk om kaders op te leggen die op voorhand onhaalbaar zijn, of onnodig strikt zijn met als gevolg dat we inhoudelijke opgaven niet meer kunnen oppakken. Daarom wordt in deze paragraaf het duurzaam financieel beleid herijkt en wordt gekeken in hoeverre het gevoerde beleid nog passend is.

Er zijn drie momenten aan te wijzen waarop de normen van de indicatoren die we volgen, zijn vastgesteld:

1. De indicator rondom de ontwikkeling van gemiddelde lastendruk is recent, bij het vaststellen van het bestuursakkoord in mei 2023 opnieuw vastgesteld.
2. De indicatoren rondom de schuldpositie van het waterschap zijn relatief recent – 6 juli 2022 – tegen het licht gehouden en gewijzigd vastgesteld. De belangrijkste uitgangspunten zijn bij de vaststelling van het bestuursakkoord opnieuw bevestigd.
3. De bandbreedte voor het weerstandsvermogen is vastgesteld bij de oprichting van Vechtstromen en geldt sinds het begin van 2014.

Met uitzondering van het weerstandsvermogen zijn de normen relatief recent opnieuw vastgesteld, waarbij ook de grote opgaven van het waterschap al grotendeels in beeld waren.

De samenhang van de huidige indicatoren geven een evenwichtig beeld van de financiële positie van het waterschap en zorgen voor een voldoende solide en gezonde financiële positie van het waterschap. De definitie van het duurzaam financieel beleid vormt daarbij een belangrijke basis.

Met de vaststelling en verdere uitwerking van het bestuursakkoord is meer aandacht gegeven aan het in beeld brengen van eventuele stille reserves van het waterschap. Deze worden verder in beeld gebracht en kunnen mogelijk nog effecten hebben op de manier waarop naar een duurzaam financieel beleid wordt gekeken. Daarnaast is voorafgaand aan de bestuursperiode een stresstest uitgevoerd op de financiële positie van het waterschap. Een belangrijke conclusie hierbij was destijds dat, vanwege het eigen belastingstelsel van de waterschappen, veel zelf wordt opgevangen via de belastingen. Dit brengt voor het bestuur echter wel de verantwoordelijkheid met zich mee dat, zoals opgenomen in de definitie van duurzaam financieel beleid, de ontwikkeling van de lastendruk maatschappelijk aanvaardbaar moet zijn. Veel risico's die het waterschap loopt, worden opgevangen binnen het weerstandsvermogen, echter in feite kan de belastingbetaler ook als ‘weerstandsvermogen’ worden gezien. Waarbij, nogmaals, rekening moet worden gehouden met de maatschappelijke aanvaardbaarheid daarvan.

Alles overziend is er op de korte termijn geen aanleiding aanwezig om de huidige indicatoren voor het monitoren van het duurzaam financieel beleid van het waterschap aan te passen.

4.2 Financiële indicatoren, financiële ontwikkelingen en dekkingsplan

In voorgaande hoofdstukken zijn de uitdagingen voor de komende jaren opgenomen, inclusief de financiële effecten daarvan voor zover op dit moment al concreet uit te werken. De concrete financiële effecten hiervan worden op hoofdlijnen weergegeven in onderstaande tabel. In deze tabel zijn de ontwikkelingen van de indicatoren duurzaam financieel beleid opgenomen. Hiermee monitoren we of nog steeds sprake is van een duurzaam financieel beleid. We toetsen daarbij aan de normen zoals weergegeven in paragraaf 3.1.

Uit de tabel blijkt dat de financiële positie van het waterschap ruim binnen de afgesproken bestuurlijke normen blijft. De verwachte ontwikkeling van de lastendruk bedraagt in 2025 10,0% (na inzet van de reserve tariefsegalisatie). In 2028 zien we een stijging in de lastendrukontwikkeling, voornamelijk als gevolg van het gereedkomen van veel investeringen rondom de KRW. Ook in 2029 zien we als gevolg van, met name kapitaallasten, nog een piek in de gemiddelde lastendrukontwikkeling. Vanaf 2030 zakt de ontwikkeling van de lastendruk, met de kennis van nu, af. De relatieve omvang van de kapitaallasten blijft ook binnen de gestelde bestuurlijke bandbreedte. In het verloop vanaf 2025 is echter een duidelijk stijging te zien van ruim 25% naar circa 29%. Dit is vooral te verklaren door de grote investeringsopgave waar het waterschap voor staat. Op dit moment geven de uitkomsten nog geen reden om bij te sturen, echter de indicator zal met mogelijk extra investeringsopgaven in het vooruitzicht, goed gemonitord moeten worden. Tot slot laat de ontwikkeling van de netto-schuldquote een piek zien in 2027 van bijna 370%. Vervolgens daalt de relatieve schuldpositie sterk. Dit komt enerzijds doordat de absolute schuld daalt, terwijl het totaal van de belastinginkomsten stijgt.

Bij het opstellen van ramingen wordt geprobeerd zoveel mogelijk naar voren te kijken om betrouwbare ramingen op te stellen. 10 jaar vooruitkijken is echter geen eenvoudige taak, zeker niet om ook voorziene ontwikkelingen tot een financiële vertaling te laten komen. Daarom moet de tabel ook worden gelezen met in het achterhoofd dat hoe dichterbij in de tijd, hoe hoger de betrouwbaarheid is.

Hoe verder in de toekomst, des te meer aannames zijn gedaan om te komen tot een financiële vertaling. Een aantal zaken zijn in 2028-2029 bijvoorbeeld op pm gezet omdat voor een aantal onderwerpen zaken nog onzeker zijn en concrete uitwerkingen nog moeten volgen. In de tabel is dit vooral bij het investeringsvolume concreet duidelijk gemaakt. Ook na 2028 is de verwachting dat het waterschap (fors) moet blijven investeren om invulling te geven aan opgaven rondom, bijvoorbeeld, duurzaamheid, klimaatadaptatie en de Richtlijn Stedelijk Afvalwater. Dit is op dit moment nog niet volledig vertaald in het gevraagde investeringsvolume vanaf 2028. De inhoudelijke aanleiding voor de ontwikkeling van de indicatoren is af te leiden uit voorgaande hoofdstukken. De opgaven die op het waterschap afkomen en waar extra middelen voor nodig zijn, hebben effect op de financiële kengetallen. In de volgende paragrafen worden de belangrijkste uitgangspunten voor de komende begroting weergegeven, daarnaast wordt concreet uitgewerkt welke financiële effecten zijn opgenomen in deze MJV en wat het voorstel is om deze ontwikkelingen financieel te dekken.

Tabel 1 Totaaloverzicht indicatoren duurzaam financieel beleid

Indicator (bedragen x € 1 mln)	Waarde	JR 2023	PB 2024	BW-I 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Verwachte ontwikkeling lastendruk		6,4%	10,0%	10,0%	10,0%	7,5%	7,9%	9,3%	8,0%	4,6%	4,3%	2,3%	4,7%	3,9%
Netto-investeringsvolume		43,3	64,4	58,2	119,4	127,1	124,3	52,4 +pm	53,2 +pm	55,5 +pm	57,5 +pm	59,6 +pm	61,8 +pm	64,1 +pm
% Kapitaallasten	28%- 32%	26,9%	24,6%	24,2%	25,2%	26,4%	27,0%	29,1%	30,6%	29,8%	29,6%	28,7%	28,8%	28,5%
Absolute schuld (incl. business cases)		479,6	516,9	505,0	586,9	671,3	752,4	751,6	742,2	734,1	725,6	720,1	713,3	706,9
Netto-schuldquote (incl. business cases)		323%	324%	315%	333%	353%	366%	335%	306%	290%	274%	266%	252%	240%
Netto-schuldquote (Excl. business cases)	400%	313%	315%	306%	325%	346%	360%	329%	301%	285%	270%	262%	249%	237%
Verhouding vaste activa vs. nettoschulden	95%	88,8%	91,2%	90,2%	91,9%	92,9%	93,7%	93,7%	93,6%	93,5%	93,4%	93,4%	93,3%	93,2%
Looptijd nieuwe leningen vs. afschrijvingstermijnen	25 jr	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Weerstandsvermogen	1,0-1,4	1,2	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2

4.2.1 Uitgangspunten voor de begroting 2025-2029

Voor het opstellen van deze MJV, en de daaropvolgende begroting 2025 – 2029, hanteren we de volgende uitgangspunten:

- o Het uitgangspunt van het bestuur is om een duurzaam financieel beleid na te streven.
- o Om te voldoen aan kerntaken en wettelijke opdrachten, worden inflatie en autonome ontwikkelingen doorberekend in de belastingtarieven.
- o Als inflatie en autonome ontwikkelingen een gemiddelde lastendrukstijging van meer dan 10% oplevert, dan wordt dit gedempt door inzet van de reserve tariefsegalisatie of door besparingen.
- o De eindstand van de reserve tariefsegalisatie in de begrotingsperiode bedraagt minimaal 20% van de beginstand.
- o Nieuw beleid is, bij een gemiddelde lastendrukstijging van meer dan 10%, alleen mogelijk door besparingsopdrachten elders. Hierop zijn twee uitzonderingen mogelijk:
 - Realiseren van betekenisvolle extra zuiveringsprestaties.
 - Beperken van droogteschade.
- o We hanteren een maximale netto-schuldquote van 400% (exclusief sluitende business cases). Daarnaast monitoren we de omvang van de kapitaallasten. Hiervoor is een bandbreedte van 28% - 32% afgesproken. We monitoren ook de verhouding van vaste activa versus nettoschulden. De norm hiervoor is maximaal 95%, waardoor altijd minimaal 5% van de activa wordt afgedekt met eigen vermogen.
- o We sluiten nieuwe leningen af met een looptijd die overeenkomt met de gemiddelde resterende afschrijvingstermijn van onze assetportefeuille. Op die manier zijn leningen afgelost, op het moment dat de assets, gemiddeld gezien, ook zijn afgelost.
- o Inzet van dividend doen we op een behoedzame manier. Dit houdt in dat de structureel geraamde dividendopbrengsten in bestemmingsreserves worden gestort. Daarna wordt dit tijdens de begrotingsperiode gelijkmatig aan de bestemmingsreserve onttrokken.
- o Het beleid rondom het weerstandsvermogen blijft gehandhaafd, waarbij een bandbreedte van 1,0 – 1,4 wordt gehanteerd.
- o Voor de autonome ontwikkeling van de inflatie en personeelslasten volgen we de parameters zoals deze door het Centraal Plan Bureau (CPB) gepubliceerd worden. We volgen de ‘consumentenprijsindex’ en de ‘loonvoet sector overheid’. Voor de indexering van personeelslasten wordt ook rekening gehouden met 1% ontwikkeling van periodieken voor medewerkers die nog niet in het maximum van de schaal zitten.
- o De ontwikkeling van de parameter van de rente wordt afgeleid van de rentestanden zoals deze door de Nederlandse Waterschapsbank worden afgegeven. In de meerjarenraming van de begroting, tot en met 2029, houden we rekening met een jaarlijkse stijging van de rente met 0,5%.
- o Ontwikkelingen die we wel op ons af zien komen, maar nog niet goed kunnen vertalen naar een financieel effect, benoemen we waar mogelijk als ‘pm-post’. Zo blijven ze in beeld, en kunnen we er invulling aan geven op het moment dat ze concreter worden.
- o In de berekeningen van deze MJV is voor wat betreft de berekeningen voor de KRW-waterketen rekening gehouden met het scenario dat het investeringskader wordt uitgebreid met een bedrag van bijna € 75 miljoen op basis van de assetmanagementbenadering. Daarnaast wordt rekening gehouden met een extra exploitatielast, oplopend naar € 5,2 miljoen in 2030. Hierbij geldt op dit moment een bandbreedte van 40% aan onzekerheidsmarge. Als op basis van nadere besluitvorming blijkt dat voor een ander scenario wordt gekozen, dan worden de berekeningen in de programmabegroting daarop aangepast.

4.2.2 Ontwikkelingen in de begroting met een financieel effect

In voorgaande hoofdstukken zijn de inhoudelijke opgaven en ontwikkelingen benoemd. In dit hoofdstuk wordt – op hoofdlijnen – de financiële vertaling daarvan weergegeven. De ontwikkelingen hebben effect binnen de exploitatiebegroting, maar ook binnen de investeringsbegroting. In deze paragraaf worden beide ontwikkelingen verzameld weergegeven. Alle financiële effecten van onderstaande ontwikkelingen zijn reeds verwerkt in de indicatoren duurzaam financieel beleid.

Ontwikkelingen in de exploitatie

De exploitatiebegroting bevat de verwachte opbrengsten en kosten die in principe jaarlijks terugkomen. Per jaarschijf maken we een exploitatiebegroting. Deze jaarlijkse begroting is aan verandering onderhevig op basis van de ontwikkelingen die zich voordoen in de omgeving van of binnen het waterschap.

In tabel 2 is de totale structurele financiële opgave per thema opgenomen. Deze loopt tot en met 2029 op naar € 6,6 miljoen per jaar, exclusief kapitaallasten (zie hiervoor het einde van deze paragraaf). Hiervan is circa € 2,8 miljoen (structureel) te herleiden naar ‘beleidskeuzes’. Daarnaast is in tabel 3 de incidentele financiële opgave weergegeven per thema. Dit zijn uitgaven die in principe maar voor een bepaalde, korte periode een beslag leggen op de financiën van het waterschap. In totaal bedraagt de vraag naar incidentele middelen € 5,3 miljoen. Hiervan is circa € 5,8 miljoen (incidenteel) te herleiden naar ‘beleidskeuzes’. In bijlage 1 en 2 zijn de ontwikkelingen per thema in detail weergegeven. Daarnaast zijn de ontwikkelingen ook opgesplitst naar ‘type’ ontwikkeling.

In algemene zin onderscheiden we drie typen ontwikkelingen, namelijk:

- **Autonome ontwikkelingen:** Ontwikkelingen zoals inflatie, cao, rente, maar ook ontwikkelingen bij verbonden partijen, uitvoering van wet- en regelgeving. Geen beïnvloedingsruimte aanwezig.
- **Plussen en minnen:** Bijstelling op budgetten die om aanpassing vragen om aan bestaande afspraken te kunnen blijven voldoen. Dit kunnen zowel positieve als negatieve bijstellingen zijn. Bijvoorbeeld onderhoudsbudgetten die op peil moeten worden gebracht om te kunnen voldoen aan afgesproken onderhoudsniveaus. Zeer beperkte beïnvloedingsruimte aanwezig.

- **Beleidskeuzes:** Bijstellingen door (bestuurlijke) beleidskeuzes waar bijvoorbeeld geen wet- en regelgeving aan ten grondslag ligt, maar waar veel beleidsruimte aanwezig is om te komen tot keuzes. Beïnvloedingsruimte is aanwezig.

In verband met het overzicht zijn in onderstaande tabellen alleen de komende begrotingsjaren, tot en met 2029, weergegeven. Er zijn ook ontwikkelingen met een financieel effect die zich na 2030 afspelen. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan ontwikkelingen in de bijdrage aan het hoogwaterbeschermingsprogramma, implementatie van de richtlijn stedelijk afvalwater, het vervangen van ICT-systemen, etc. Deze ontwikkelingen zijn gedeeltelijk ook nog niet voldoende concreet in beeld om een financiële vertaling aan te geven.

Tabel 2 Ontwikkelingen met een structureel effect

Thema (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Assets op orde	604	67	67	67	67
Waterkwaliteit	1.711	1.711	1.711	1.711	1.711
Waterkwaliteit (KRW)	254	1.117	2.399	3.583	4.645
Duurzame ontwikkeling	66	166	266	366	396
Klimaatadaptatie	80	80	80	80	80
Krachtige organisatie	1.060	1.400	1.973	2.605	2.605
Autonome ontwikkelingen	-/- 1.383	-/- 2.189	-/- 2.440	-/- 3.006	-/- 3.014
Overige (autonome) ontwikkelingen	-/- 353	-/- 351	-/- 328	-/- 99	117
Subtotaal ontwikkelingen (excl. kapitaallasten)	2.039	2.001	3.728	5.307	6.607
Assets op orde extra investeringen (kapitaallasten)	0	333	667	1.167	1.167
Waterkwaliteit/KRW extra investeringen (kapitaallasten)	1.000	2.000	3.000	6.833	6.833
Subtotaal kapitaallasten	1.000	2.333	3.667	8.000	8.000
Totaal	3.039	4.334	7.395	13.307	14.607

Tabel 3 Ontwikkelingen met een incidenteel effect

Thema (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Assets op orde	-/- 150				
Waterkwaliteit	146	209	209		
Duurzame ontwikkeling	291	138	138		
Klimaatadaptatie	660	660	660		
Krachtige organisatie	929	928	813	400	
Noaberschap verbindt	20	20	20		
Overige (autonome) ontwikkelingen				-/- 404	-/- 404
Totaal	1.896	1.955	1.840	-/- 4	-/- 404

Ontwikkelingen binnen de investeringsbegroting

De investeringsbegroting staat in feite los van de exploitatiebegroting. De investeringsbegroting bevat alle kosten die gemaakt worden om investeringsprojecten te realiseren. Dit zijn vaak meerjarige, omvangrijke, projecten die op enig moment gereed komen om in gebruik te nemen. Bijvoorbeeld de bouw van een rioolwaterzuiveringsinstallatie of het plaatsen van een gemaal. Daarna worden de kosten die gemaakt zijn voor deze investeringen 'geactiveerd'. De totale kosten worden daarna verdeeld over een vooraf bepaalde periode. Dit noemen we afschrijven. De jaarlijkse kosten voor deze afschrijvingen komen vervolgens terecht in de exploitatiebegroting. Op die manier komen de effecten van de investeringen uiteindelijk terecht in de exploitatiebegroting.

Ook de investeringsbegroting wordt een aantal keren per jaar opnieuw bekeken en bijgesteld waar nodig. De extra investeringsopgave is in de voorgaande hoofdstukken al benoemd. In totaal bedraagt deze, exclusief reguliere indexeringen, € 97,8 miljoen tot en met 2029. Dit is uit te splitsen in de volgende onderwerpen:

- o € 74,5 miljoen om de KRW-opgave voor de waterketen uiterlijk in 2027 te kunnen realiseren.
- o € 10 miljoen om de KRW-opgaven binnen het watersysteem uiterlijk in 2027 te kunnen realiseren.
- o € 10 miljoen om de reguliere opgave 'assets op orde' binnen het watersysteem te kunnen realiseren tot en met 2027. Dit is vooral het gevolg van prijsstijgingen die ruim boven de compensatie voor de reguliere inflatie uitkomen.
- o € 3,3 miljoen als gevolg van 'assets op orde' en instandhouding IT binnen programma 3.

Zoals eerder in deze MJV al opgemerkt is de verwachting dat, onder ander door nader in te vullen ambities en opgaven, de investeringsopgave ook na 2027 fors blijft. Dit is op dit moment nog niet volledig inzichtelijk en daarmee zeer beperkt opgenomen in de ramingen. In de komende periode wordt dit verder inzichtelijk gemaakt. De verwerking van de extra € 97,8 miljoen aan investeringen zorgt voor een toename in de afschrijvingslasten, maar ook in de rentelasten. Om de investeringen te kunnen

betalen, moeten namelijk leningen worden aangetrokken. Deze twee elementen samen noemen we de kapitaallasten. De totale toename in kapitaallasten door de aanvullende investeringen bedraagt circa € 8 miljoen, structureel.

4.2.3 Voorstel voor dekking van de financiële opgave

Samenvattend is de financiële opgave in deze MJV als volgt:

- o Een bedrag van € 5,3 miljoen aan incidentele middelen.
- o Een bedrag oplopend naar € 6,6 miljoen in 2029 aan structurele middelen.
- o Een aanvullende investeringsopgave van € 97,8 miljoen, met als gevolg extra structurele kapitaallasten van circa € 8,0 miljoen.

De uitgangspunten voor het voorstel om de aanvullende financiële opgave te dekken zijn als volgt:

- o De doelen en ambities zoals verwoord in het bestuursakkoord worden gehandhaafd.
- o Incidentele opgaven worden gedekt met incidentele middelen.
- o Beleidskeuzes die incidenteel van aard zijn, worden in één keer gereserveerd in de reserve 'beleidsintensivering'. Waar mogelijk worden ze jaarlijks opnieuw afgewogen.
- o Structurele opgaven worden gedekt met structurele inkomsten.
- o Het structurele budget voor 'nieuwe niet geraamde ontwikkelingen' dat al beschikbaar is in de begroting wordt ingezet om de eerste stijging van de kosten op te vangen.
- o De gemiddeld lastendrukontwikkeling voor de bestuursperiode bedraagt maximaal 10% per jaar. De reserve tariefsegalisatie wordt, waar nodig ingezet, om te komen tot dit percentage.
- o Op dit moment worden geen aanvullende bezuinigingsvoorstellen opgenomen in het dekkingsvoorstel omdat het op dit moment niet haalbaar wordt geacht om binnen de organisatie en de uit te voeren werkzaamheden aanvullende bezuinigingen door te voeren waarbij sprake is van enige financiële omvang. Het uitgangspunt is dat, in beginsel, niks waar het waterschap zijn middelen aan besteedt, overbodig is.

Op basis van het uitgangspunt om structurele opgaven af te dekken met structurele inkomsten wordt de extra structurele opgave één-op-één vertaald in de belastingtarieven. Het gaat dan om zowel de structurele effecten binnen de exploitatie (€ 6,6 miljoen) als de structurele effecten van het aanvullend benodigde investeringsvolume (€ 97,8 miljoen). Dit leidt tot de volgende weergave van de ontwikkeling van de lastendruk voor de komende jaren:

De totale verwachte stijging van de gemiddelde lastendruk voor de periode 2025 – 2029 bedraagt hiermee 42,7%. Uit bovenstaande tabel wordt zichtbaar dat de inflatiecomponent een kleiner onderdeel wordt van de gemiddelde lastendrukontwikkeling (2024 nog 8,1%). Vooral ontwikkeling van de kapitaallasten en overige autonome ontwikkelingen zijn een groot onderdeel van de ontwikkeling van de gemiddelde lastendruk.

Tabel 4 Overzicht verwachte ontwikkeling gemiddelde lastendruk

Onderwerp	2025	2026	2027	2028	2029
Inflatie	3,0%	2,5%	2,7%	2,3%	2,2%
Kapitaallasten	2,5%	3,4%	3,0%	5,1%	4,1%
Autonoom (al aangewend)	1,3%	0,3%	0,5%	0,0%	0,0%
Ruimte nieuwe niet-geraamde autonome ontwikkelingen	0,0%	0,5%	0,7%	0,7%	0,7%
Nieuwe ontwikkelingen MJV 2025	1,8%	0,7%	1,0%	1,2%	0,9%
Opvang inzet reserve tariefsegalisatie programmabegroting 2024-2027	1,5%				
Subtotaal ontwikkeling gem. lastendruk	10,2%	7,3%	7,9%	9,3%	8,0%
Inzet reserve tariefsegalisatie 2025	-/-0,2%	0,2%			
Totaal verwachte ontwikkeling gem. lastendruk	10,0%	7,5%	7,9%	9,3%	8,0%

De gemiddelde lastendruk komt in 2025 uit op 10,2%. Om te voldoen aan het uitgangspunt van een maximale tariefstijging van 10,0%, wordt in 2025 voor 0,2% incidenteel inzet gepleegd vanuit de reserve tariefsegalisatie. Dit staat gelijk aan een bedrag van € 0,3 miljoen. In 2026 wordt het percentage alsnog structureel onderdeel van de lastendrukontwikkeling. In de ramingen zijn nog diverse pm-posten opgenomen. De financiële effecten hiervan moeten in een later stadium nog tot uiting komen. Voor een aantal zaken is het sterk afhankelijk van de vraag welk ambitieniveau wordt vastgesteld en welke (extra) kosten dat eventueel met zich mee brengt. Daarnaast is er, op dit moment, ruimte om incidentele intensiveringen op te vangen met incidentele middelen.

De totale incidentele opgave in deze MJV bedraagt € 5,3 miljoen. Dit bestaat uit een voordeel van € 0,45 miljoen als gevolg van autonome ontwikkelingen/plussen en minnen. Dit voordeel wordt meegenomen in het totaal van de begroting. Daarnaast komt de incidentele opgave voor wat betreft beleidskeuzes in deze MJV voor de periode 2025 – 2028 uit op een bedrag van € 5,75 miljoen.

Hiervoor is het dekkingsvoorstel als volgt:

Tabel 5: Dekkingsvoorstel

Dekkingsbron	Bedrag (x € 1.000)
Totale opgave	5.753
Resterend saldo reserve beleidsintensiveringen	-/- 1.500
Extra dividenduitkering 2023 Nederlandse Waterschapsbank	-/- 2.134
Overheveling reserve tariefsegalisatie	-/- 2.119
Resterende opgave	0

Het uitgangspunt is dat incidentele middelen voor beleidskeuzes in één keer worden toegevoegd aan de reserve beleidsintensiveringen voor de genoemde ontwikkelingen. Daarna wordt, waar mogelijk, jaarlijks afgewogen of de middelen voor beleidskeuzes ook daadwerkelijk worden vrijgegeven. Een onderbouwing van de incidentele ontwikkelingen is opgenomen in bijlage 2 bij deze MJV.

Concreet betekent de toepassing van de uitgangspunten voor de incidentele opgave het volgende:

- o Alle incidentele ontwikkelingen die in de jaarschijf 2025 zijn opgenomen, worden direct in 2025 beschikbaar gesteld (waarvan € 1,9 miljoen aan incidentele beleidskeuzes).
- o Voor de periode 2026-2029 resteert een incidentele opgave voor beleidskeuzes van € 3,9 miljoen. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de reserve beleidsintensiveringen.
- o Hiervoor geldt dat voor een bedrag van € 1,66 miljoen meerjarige verplichtingen worden aangegaan. Jaarlijkse afweging om middelen al dan niet beschikbaar te stellen is dan niet mogelijk. In bijlage 2 is aangegeven voor welke ontwikkelingen dit geldt. Voor de resterende € 2,21 miljoen wordt jaarlijks afgewogen welke middelen daadwerkelijk beschikbaar worden gesteld. Waarbij het vooraf wel de intentie is om de middelen voor de betreffende doelen beschikbaar te stellen.

Na de inzet van incidentele middelen blijft in de reserve tariefsegalisatie nog ruim voldoende middelen (€ 11,2 miljoen) aanwezig ten aanzien van het uitgangspunt (97% van de beginstand). Hiervan is nog ruim € 9 miljoen vrij inzetbaar.

5. Risico's

Het opstellen van deze MJV als kader voor de meerjarenbegroting 2025-2029 en het daarbij opgestelde 10 jaren model vindt ook deze keer plaats in een tijd van veel onzekerheden. In het hoofdstuk van de omgevingsontwikkeling zijn voorbeelden genoemd van gebeurtenissen die zich na het vastgestelde bestuursakkoord voordoen. Denk aan de val van het kabinet, de verschuivingen in het politieke landschap bij de nationale verkiezingen en de aanhoudende (geo) politieke onrust. Zicht op rustiger (politiek) vaarwater is er dan ook nog niet. Ook de arbeidsmarkt staat onder druk. Er is sprake van een blijvende krappe arbeidsmarkt, maar de samenleving vraagt om een krachtige waterschapsorganisatie met goed gekwalificeerd personeel. Alle ontwikkelingen, genoemd in hoofdstuk 2, leiden op verschillende manieren tot spanningen en onzekerheden op de arbeidsmarkt, de economische markt en de energie- en grondstoffenmarkt. En daarmee ook tot onzekerheden rondom beschikbaarheid en prijsontwikkeling.

In deze paragraaf benoemen wij de risico's en onzekerheden en maken daarbij een onderscheid tussen wel en niet financieel doorvertaalde risico's. Deze MJV is een kaderstellende document voor de op te stellen begroting. In de begroting worden de onzekerheden en risico's ook actueel opgenomen, en daarmee ook in de bestuurlijke P&C documenten.

Bij het opstellen van de MJV hanteren we, net als in de vorige MJV's, de uitgangspunten uit vorige begrotingen waar we rondom prijsstijgingen op verschillende manieren rekening houden met onzekerheden. Dit om een financieel consistent beleid te hebben. Met deze uitgangspunten bieden we voor nu goede kaders om de MJV en het kader voor de begroting 2025-2029 op te stellen. Het risico blijft aanwezig dat inzichten anders worden. Daarom wordt ook aangegeven hoe we met deze risico's omgaan.

We hanteren de volgende uitgangspunten:

- o De ontwikkeling van de parameters (loon en prijsindexen) is onzeker. In de MJV hanteren we op een consistente manier de parameters die door het Centraal Plan Bureau (CPB) zijn afgegeven als basis en nemen die als structurele verhoging mee in de begroting. Door bij de lastendrukstijging de component prijsindexen expliciet op te nemen, beweegt dit mee en worden de effecten door inflatie in de begrotingen opgevangen.
- o Het risico dat de rente stijgt wordt opgevangen doordat bij de parameter voor de rente in de MJV rekening wordt gehouden met een jaarlijkse stijging van 0,5% per jaar. Op basis van de daadwerkelijke inzichten van de rente wordt bij de begroting de rentelast berekend en opgenomen. Een stijging van meer dan 0,5% per jaar, wordt als onderdeel van de kapitaallasten bij de verwachte lastendrukstijging opgenomen.
- o Naast inzichten met structurele effecten kunnen er incidentele risico's zijn die in een jaar optreden. De financiële (incidentele) effecten daarvan vangen we volgens de systematiek van het weerstandsvermogen in eerste instantie op binnen onvoorzien per programma en de algemene reserve. Jaarlijks bij de jaarrekening voeren we een risicoanalyse uit en beoordelen we de stand van het weerstandsvermogen.
- o Voor het risico, dat binnen de exploitatie de kosten meer stijgen dan de gehanteerde parameters, hebben we hier rekening mee gehouden in het weerstandsvermogen, in de grootte van circa 1% van de inflatie/cao-gerelateerde budgetten (ruim € 1 miljoen), om daarmee bijvoorbeeld de effecten van een hogere cao en de effecten van nieuw af te sluiten contracten binnen de exploitatie incidenteel op te kunnen vangen.
- o Er zijn budgetten 'onvoorzien' opgenomen in de investeringsramingen voor de risico's die optreden.
- o Er blijven onderwerpen over waarvan de ontwikkeling in 2024 en daarna

niet bekend is, of waarvoor wet en regelgeving nog niet bekend is en eerst beleid verder moet worden uitgewerkt om de effecten voor het waterschap te kunnen vertalen. In hoofdstuk 2 is bijvoorbeeld de EU Richtlijn Stedelijk Afvalwater genoemd, maar ook de opgaven om aan de bestuurlijke opgaven energieneutraal in 2030 en daarna CO₂-neutraal te voldoen zijn nog niet op geld geraamd. In deze MJV zijn deze ontwikkelingen, waarvan de financiële effecten nog niet bekend zijn, benoemd als pm. Dat geldt zowel voor investeringsbudgetten als exploitatiebudgetten. Daarnaast is in de verwachte ontwikkeling van de lastendruk voor ieder jaar een structureel bedrag opgenomen voor 'nieuwe nog niet geraamde autonome ontwikkelingen'. In 2025 gaat het om 0,5% en vanaf 2027 gaat het om jaarlijks 0,7% van de gemiddelde lastendruk (zie ook tabel 4). Daarmee is jaarlijks circa € 1,2 miljoen beschikbaar voor het opvangen van nieuwe autonome ontwikkelingen. Daarnaast wordt ieder jaar bij het opstellen van de MJV het inzicht dat er is aangescherpt, zodat zo tijdig mogelijk benodigde budgetten in beeld zijn en keuzes aan het algemeen bestuur voorgelegd kunnen worden.

Voor de realisatie van de KRW-opgaven, maar ook in algemeenheid bij het uitvoeren en realiseren van de opgaven zijn er risico's dat de uitvoering wordt vertraagd en daardoor doelen niet (volgens plan) behaald worden. Dat kan bijvoorbeeld door juridische procedures, externe ontwikkelingen of het niet (tijdig) verkrijgen van benodigde gronden of vergunningen. Specifiek zijn bijvoorbeeld voorlopige Aerijs-berekeningen uitgevoerd voor de maatregelen op de zuiveringen voor de KRW uitgevoerd. Die berekeningen laten zien dat voor het voorkeursscenario op zeven van de acht zuiveringen extra stikstofruimte nodig is. Voor watersysteem is uit een quickscan gebleken dat voor tweederde van de projectlocaties de normen voor stikstof worden overschreden. Mocht deze stikstofruimte niet gevonden worden, dan is vertraging van de uitvoering aan de orde en komt de opleverdatum van eind 2027 in gevaar. We zijn daarom al in overleg met de provincie Overijssel om gezamenlijk te zoeken naar stikstofruimte.

Het voorgestelde scenario voor maatregelen op de zuiveringen met betrekking tot de KRW vraagt een geraamde investering van € 175 miljoen en een toename van

de exploitatielasten (beheer, energie, onderhoud). In deze fase van planvorming is er nog geen voorontwerp (VO) of definitief ontwerp (DO) en is het gangbaar uit te gaan van een onzekerheidsmarge van 40%. Deze marge van 40% is niet financieel doorvertaald in de MJV, maar wordt bij verdere uitwerking van het VO en het DO steeds geactualiseerd.

Maatregelen die binnen de zuiveringen nodig zijn voor de KRW-opgave leiden tot een hogere energiebehoefte en dat levert spanning op met de doelstelling voor energieneutraliteit (2030). Daarvoor is in deze MJV nog geen voorstel of maatregel opgenomen.

Met de gekozen maatregelen voor de maatregelen binnen de zuiveringen wordt het KRW doel niet volledig behaald, maar geeft een reële en verdedigbare invulling aan het toepassen van de Best Beschikbare Technieken en is daarmee naar verwachting juridisch houdbaar en verdedigbaar. De gemaakte keuzes worden goed onderbouwd en de overwegingen worden gedeeld met de andere overheden met formele bevoegdheden rond de Kaderrichtlijn Water.

Bijlagen

Bijlage I: Financiële ontwikkelingen in de exploitatiebegroting met structureel effect

(link met) Bestuurlijk thema	Soort	Ontwikkeling	Toelichting	2025	2026	2027	2028	2029
Assets op orde	Plus- minnen	Beheerkosten peilbeheer	Sinds 2022 zijn jaarlijkse beheerkosten voor het peilbeheer van de Drentse kanalen goed in beeld. Gelijktijdig worden assets vernieuwd. Dat leidt tot lagere exploitatiekosten.	€ -50.000	€ -50.000	€ -50.000	€ -50.000	€ -50.000
Assets op orde	Plus- minnen	Kernbezetting cluster Operationele Techniek (OT)	De kernbezetting voor dit cluster is nodig om gespecificeerde taken in de Blauwdruk OT als cluster te kunnen uitvoeren. De bezetting is nodig om verder invulling te kunnen geven aan PRAUT (Procesautomatisering).	€ 654.000	€ 654.000	€ 654.000	€ 654.000	€ 654.000
Assets op orde	Plus- minnen	Dekking kernbezetting cluster Operationele Techniek (OT)	Dit betreft een stelpost voor de dekking van beheerkosten. Dit budget is beschikbaar gesteld in de MJV 2023. Dit budget wordt ingezet om de kernbezetting cluster Operationele Techniek (deels) te kunnen dekken.	-	€ -537.000	€ -537.000	€ -537.000	€ -537.000
			Subtotaal Assets op orde	€ 604.000	€ 67.000	€ 67.000	€ 67.000	€ 67.000
Waterkwaliteit	Autonoom (OOO)	Kunnen (blijven) voldoen aan wettelijke opgaven voor VTH	Om te kunnen blijven voldoen aan, met name, wettelijke opgaven rondom Veiligheid, Toezicht en Handhaving (VTH), zijn extra formatieplaatsen nodig. Vooralsnog wordt uitgegaan van een formatie-uitbreiding per 1 juli 2024.	€ 850.000	€ 850.000	€ 850.000	€ 850.000	€ 850.000
Waterkwaliteit	Autonoom (OOO)	Landelijke ontwikkeling: Een (mogelijke) verschuiving taken van ODT naar waterschappen.	Het bevoegd gezag voor indirecte lozingen verschuift mogelijk per ingang van 2026 naar waterschappen. Tussen VNG en UVW dient nog overleg plaats te vinden over de manier van financiering. De financiële impact is nog niet bekend.	-	PM	PM	PM	PM
Waterkwaliteit	Autonoom (OOO)	Kosten voor implementatie gewijzigd belastingstelsel (deel 2, structureel)	Zie toelichting 'kosten voor implementatie gewijzigd belastingstelsel (deel 1, incidenteel).	€ 11.100	€ 11.100	€ 11.100	€ 11.100	€ 11.100

(link met) Bestuurlijk thema	Soort	Ontwikkeling	Toelichting	2025	2026	2027	2028	2029
Waterkwaliteit	Autonoom (OOO)	Thema waterkwaliteit: Extra kosten monitoring grensmeetpunten / PFAS.	De verkenning Verbetering meetprogramma waterkwaliteit is een opdracht in de bestuursagenda. Er wordt, naast bestuurlijke keuzeruimte, ook uitgegaan van extra (jaarlijkse) kosten van € 0,5 miljoen voor de uitbreiding van grensmeetpunten.	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000
Waterkwaliteit	Beleidskeuze	Thema waterkwaliteit: Extra kosten monitoring grensmeetpunten / PFAS + aanvullende werkzaamheden/kosten "meten is weten"	Aanvullende werkzaamheden/kosten rondom meten = weten moeten nog verder worden uitgewerkt. De financiële impact van meten = weten (overeenkomstig het bestuursakkoord) is nog niet volledig duidelijk.	PM	PM	PM	PM	PM
Waterkwaliteit	Beleidskeuze	Thema waterkwaliteit: Extra kosten monitoring grensmeetpunten / PFAS + aanvullende werkzaamheden/kosten "meten is weten"	De verkenning Verbetering meetprogramma waterkwaliteit is een opdracht in de bestuursagenda. Er wordt nu uitgegaan van extra (jaarlijkse) kosten van € 350.000 voor onderzoeksmatige monitoring. Hierover vindt nog nader bestuurlijke verkenning plaats. Daarnaast is €500.000 nodig voor grensmeetpunten waarbij geen bestuurlijke keuze ruimte wordt gezien.	€ 350.000	€ 350.000	€ 350.000	€ 350.000	€ 350.000
			Subtotaal Waterkwaliteit	€ 1.711.100	€ 1.711.100	€ 1.711.100	€1.711.100	€1.711.100
Waterkwaliteit (KRW)	Autonoom (OOO)	Beheer- en onderhoudskosten KRW-investeringen	Extra beheer- en onderhoudskosten als gevolg van KRW-investeringen (Europese wet- en regelgeving). Daadkerkelijke omvang is afhankelijk van bestuurlijke besluitvorming over aanpak en beschikbare onderbouwing van de beheer- en onderhoudskosten. Qua beheerkosten valt bijvoorbeeld te denken aan energie en chemicaliën. Het budget loopt uiteindelijk op tot €5,2 miljoen. Deze raming is gebaseerd op de 'assetmanagementbenadering' waarbij in totaal €175 miljoen wordt geïnvesteerd in de waterketen om invulling te geven aan de KRW.	€ 254.000	€ 1.117.000	€ 2.399.000	€ 3.583.000	€ 4.645.000
			Subtotaal Waterkwaliteit (KRW)	€ 254.000	€ 1.117.000	€ 2.399.000	€ 3.583.000	€ 4.645.000

(link met Bestuurlijk thema)	Soort	Ontwikkeling	Toelichting	2025	2026	2027	2028	2029
Duurzame ontwikkeling	Beleidskeuze	Ontwikkeling van fosfaatrecyclingfabriek door SNB.	SNB zorgt voor het duurzaam verwerken van het zuiveringslib dat afkomstig is van de aandeelhoudende waterschappen. SNB doet dit op basis van het door de aandeelhouders goedgekeurde ondernemingsplan 'Samen Natuurlijk Beter'. Als onderdeel van spoor 2 'duurzame ketenbouwer' is in het ondernemingsplan als doel gesteld om zoveel mogelijk fosfaat terug te winnen uit zuiveringslib via de vliegashoudende stof die ontstaat na de verbranding van zuiveringslib. Deze vliegashoudende stof bevat evenveel fosfaat als laagwaardig fosfaaterts, dat wordt gebruikt om meststoffen van te produceren. SNB gaat nu de voorbereidingsfase in. In deze fase wordt toegewerkt naar een investerings- en exploitatievoorstel voor het realiseren en bedienen van een fosfaatrecyclingfabriek in Moerdijk met een verwerkingscapaciteit van 40.000 ton vliegashoudende stof per jaar. De voorbereidingsfase zal ongeveer 1 jaar duren.	PM	PM	PM	PM	PM
Duurzame ontwikkeling	Beleidskeuze	Afvoeren maaisel	De stijging van kosten voor afvoeren van maaisel volgt uit het AB-besluit d.d. 02-02-2022. Hierbij is gekozen voor een stapsgewijze invoering. In het maabeleid staat o.a.: "Wanneer het maabeleid overal in ons beheergebied wordt toegepast, stijgen de jaarlijkse kosten tot € 530.000 vanaf 2030".	€ 200.000	€ 300.000	€ 400.000	€ 500.000	€ 530.000
Duurzame ontwikkeling	Plus- minnen	Beheerkosten vergroening	Voor vergroening is met ingang van 2024 jaarlijks € 234.000 begroot. Tot en met 2023 zijn terreinen opnieuw ingericht, bloemrijke stroken aangelegd en andere initiatieven genomen. Voor het beheer bij watersysteem, instandhouding en verzoeken van partners (zwaluwwoever, otterpassage e.d.) lijkt een budget van € 100.000 jaarlijks toereikend. Vrijvallende middelen zijn in te zetten als dekking voor extra verwachte kosten afvoer maaisel.	€ -134.000	€ -134.000	€ -134.000	€ -134.000	€ -134.000
			Subtotaal Duurzame ontwikkeling	€ 66.000	€ 166.000	€ 266.000	€ 366.000	€ 396.000

(link met) Bestuurlijk thema	Soort	Ontwikkeling	Toelichting	2025	2026	2027	2028	2029
Klimaat-adaptatie	Plusser-minnen	Solidariteitsbijdrage muskusrattenbestrijding	De landelijke solidariteitsbijdrage voor MURA/BERA (Muskusratten/Beverratten) inkomsten zijn te hoog geraamd. Met deze mutatie wordt dit weer in lijn gebracht met de daadwerkelijke bijdrage die het waterschap ontvangt.	€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000
			Subtotaal Klimaatadaptatie	€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000
Krachtige organisatie	Autonoom (OOO)	Kosten Informatievoorziening inzake licentieontwikkelingen en 'SAAS' (Software as a Service)-projecten.	Reguliere vervanging/nieuwe aanbesteding van ICT-applicaties die direct in de exploitatie vallen. De verwachting is dat hier gemiddeld €200.000 per jaar voor nodig is. In latere jaren worden grotere pieken verwacht i.v.m. vervanging van grotere systemen (bijvoorbeeld financieel systeem, HR-systeem) (2030 € 2 mln, 2031, € 1 mln)	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
Krachtige organisatie	Plusser-minnen	Leasekosten vervoersbeleid	De kosten voor het leasen van auto's worden hoger. Een deel van de leaseauto's moet vervangen worden. Bij deze vervanging worden de nieuwe prijzen doorberekend. Alle verlengingsopties zijn al benut. Op basis van het huidige vervoersbeleid is bepaald wie in welke situatie recht heeft op een leaseauto. Richting begroting wordt verkend of er nog besparingsopties zijn.	€ 330.000	€ 445.000	€ 445.000	€ 445.000	€ 445.000
Krachtige organisatie	Beleidskeuze	Opvoeren fractiebudget	Dit betreft een initiatiefvoorstel vanuit het AB.	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Krachtige organisatie	Beleidskeuze	Extra licenties Microsoft voor algemeen bestuur	Reeds een toezegging die is gedaan om ook voor AB-leden Microsoft licenties aan te schaffen, bijvoorbeeld voor gebruik MS Teams en MS Office.	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Krachtige organisatie	Beleidskeuze	Budget rekenkamer	Aanpassing budget rekenkamer. In 2024 is €90.000 beschikbaar. In besluitvorming is opgenomen dat een budget van €110.000 beschikbaar zou zijn voor de rekenkamer.	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Krachtige organisatie	Beleidskeuze	Digitale transformatie - datagestuurd werken: ontwikkelbudget	Tekorten op de arbeidsmarkt en nieuwe wet- en regelgeving met betrekking tot digitale overheid vragen steeds meer inzet van digitale middelen. Daarnaast ook in te zetten om meerjarige ontwikkelingen bij het waterschapshuis (deels) op te vangen.	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000

(link met) Bestuurlijk thema	Soort	Ontwikkeling	Toelichting	2025	2026	2027	2028	2029
Krachtige organisatie	Beleidskeuze	Budget 'krachtige organisatie'	Om te kunnen zorgen voor het toevoegen van jonge talenten aan de organisatie en het intern opleiden van medewerkers zijn extra middelen nodig. Dit gaat zowel om het uitbreiden van het aantal stageplaatsen, werkplekken voor de beroepsbegeleidende leerweg, trainee-plaatsen, junior werkplekken en de begeleiding daarvan. Zowel op mbo, hbo als universitair niveau. Er wordt uitgegaan van een ingroeiscenario waarbij in de eerst jaren de prioriteit zal liggen op de mbo-plekken.	€ 370.000	€ 595.000	€ 1.167.500	€ 1.800.000	€ 1.800.000
			Subtotaal krachtige organisatie	€ 1.060.000	€ 1.400.000	€ 1.972.500	€ 2.605.000	€ 2.605.000
Autonome ontwikkelingen	Belasting grondslagen	Belastingen	De nieuwe ramingen voor de belastinggrondslagen zijn ontvangen voor 2024 en verder. Voor 2024 worden daadwerkelijk meer belastingopbrengsten verwacht. Voor 2025 en verder nemen de belastinggrondslagen toe. Met andere woorden: de kosten worden over meer eenheden 'uitgesmeerd'. Hierdoor haalt het waterschap door de ontwikkeling van de grondslagen niet meer belastingen op, maar hoeven de tarieven minder hard te stijgen per categorie. Hierdoor daalt de gemiddelde ontwikkeling van de lastendruk. Uiteindelijk heeft het een gunstig effect op de gemiddelde lastendruk (-/- 0,2%), die hier in een bedrag wordt weergegeven,	€ -335.000	€ -335.000	€ -335.000	€ -335.000	€ -335.000
Autonome ontwikkelingen	Parameter	Cao 2025	De inschatting van het CPB voor de 'loonvoet sector overheid' is lager dan eerdere prognoses. Hierdoor ontstaat in de meerjarenraming een voordeel. (Er is gerekend met de volgende cao-percentages (incl. 1% voor ontwikkeling periodieken): '25: 5,4%, '26: 4,8%, '27: 5,8%, '28: 5,0%, '29 (e.v.): 5,0%)	€ -700.000	€ -1.300.000	€ -1.000.000	€ -1.000.000	€ -1.000.000
Autonome ontwikkelingen	Parameter	Rente (incl. geactualiseerde kapitaallasten berekening)	De rente is gedaald ten opzichte van de meerjarenraming van het waterschap. Hierdoor ontstaat een voordeel op basis van de huidige financieringsbehoefte. (Er is gerekend met de volgende rentepercentages voor nieuwe geldleningen: '25: 3,6%, '26: 4,1%, '27: 4,6%, '28: 5,1%, '29 (e.v.): 5,6%)	€ -648.000	€ -954.000	€ -1.605.000	€ -2.171.000	€ -2.179.000

(link met) Bestuurlijk thema	Soort	Ontwikkeling	Toelichting	2025	2026	2027	2028	2029
Autonome ontwikkelingen	Parameter	Inflatie	De inflatieparameter is iets gestegen, op basis van prognoses van het CPB. Hierdoor ontstaat een nadeel. (Er is gerekend met de volgende inflatiepercentages: '25: 2,8%, '26: 2,4%, '27: 2,3%, '28: 2,3%, '29 (e.v.): 2,3%)	€ 300.000	€ 400.000	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000
Autonome ontwikkelingen	Parameter	Doorvertaling nieuwe cao	De cao-afspraken (lopende cao 2024) zijn bindend voor de waterschappen. Aan de keuzes en afspraken die gemaakt zijn kunnen financiële consequenties verbonden zijn. Voor loonstijgingen wordt rekening gehouden binnen de kaders. Voor het overige beleid zijn werkgroepen opgesteld om impact te bepalen, Dit kan dus leiden tot extra kosten. Het gaat in ieder geval om de volgende onderwerpen: - Wachtdienst - RVU - PBB (tot 35) - Ontziemaatregel - Werken bij bijzondere eisen - Loonstijging In de begroting 2024 is rekening gehouden met een stijging van de personeelskosten als gevolg van de cao 2024. Er bestaan nog een aantal onzekerheden voor wat betreft de financiële uitwerking van de cao-afspraken. Hier lopen nog diverse onderzoeken voor. De zaken die nog om nadere uitwerking vragen, kunnen nog leiden tot een extra budgetaanvraag. Voorstel is om dit als risico te benoemen, maar nu niet financieel te vertalen.	PM	PM	PM	PM	PM
			Subtotaal autonome ontwikkelingen	€ -1.383.000	€ -2.189.000	€ -2.440.000	€ -3.006.000	€ -3.014.000
Autonoom	Beleidskeuze	Vervallen van anti-afhaaksubsidie	Het DB heeft recent besloten geen anti-afhaakregeling te gaan vaststellen. Hiermee valt het budget voor het verstrekken van de anti-afhaaksubsidie vrij.	€ -535.400	€ -535.400	€ -535.400	€ -535.400	€ -535.400

(link met) Bestuurlijk thema	Soort	Ontwikkeling	Toelichting	2025	2026	2027	2028	2029
Autonoom	Autonoom (OOO)	Solidariteitsbijdrage HoogWaterBescherings-Programma (HWBP). Aanvullend op indexatie	De HWBP bijdrage is een jaarlijks wettelijk vastgestelde solidariteitsbijdrage. Bedragen die in de begroting van Vechtstromen worden opgenomen, baseren we op ramingen van de Unie van Waterschappen. In aanloop naar de MJV/begroting 2025 komen ook de jaarschijven 2028 en 2029 in beeld, waardoor deze ook worden aangesloten op de ramingen van de Unie.	€ -	€ -	€ -	€ 115.000	€ 215.000
Autonoom	Autonoom (OOO)	Kosten ontwikkeling hWh. (bijdrage aan het Waterschapshuis).	Vastgestelde besluitvorming. Overgrote deel van de aanvullende bijdrage betreft extra bijdrage voor de projectenportefeuille van het Waterschapshuis. Deze (ICT-)projecten zijn nodig om uit te voeren en worden door hWh gedaan, in plaats van door het waterschap zelf. De gedachte hierachter is dat de projecten goedkoper uitgevoerd kunnen worden, dan ze zelfstandig per waterschap uit te voeren.	€ 700.000	€ 700.000	€ 700.000	€ 700.000	€ 700.000
Autonoom	Autonoom (OOO)	Kosten Informatievoorziening inzake licentieontwikkelingen en 'SAAS' (Software as a Service)-projecten.	Kosten van licenties stijgen vaak harder dan de gehanteerde inflatieparameters. Daarnaast zorgt "verSAASing" van systemen vaak voor hogere kosten.	PM	PM	PM	PM	PM
Autonoom	Autonoom (OOO)	Budget voor vervallen van btw-koepelvrijstelling hoeft niet aangewend te worden	Budget voor eventueel vervallen van btw-koepelvrijstelling hoeft structureel niet aangewend te worden. Dit als gevolg van een voor het waterschap gunstige uitspraak van de Belastingdienst op bezwaarschriften van SNB.	€ -334.500	€ -334.500	€ -334.500	€ -334.500	€ -334.500
Autonoom	Autonoom (OOO)	Implementatie Archiefwet	De nieuwe Archiefwet leidt tot aanvullende eisen, zoals het aanstellen van een archiefinspecteur. Op dit moment wordt een implementatieplan opgesteld. De financiële consequenties daarvan worden geconcretiseerd en meegenomen in de uitwerking van de begroting 2025.	PM	PM	PM	PM	PM
Autonoom	Autonoom (OOO)	Voordeel (concept) begroting GBLT	Op basis van de (concept) begrotingswijziging 2024 en meerjarenraming 2025-2029 van GBLT ontstaat een voordeel ten opzichte van onze eigen ramingen	€ -93.000	€ -91.000	€ -68.000	€ -68.000	€ -68.000

(link met) Bestuurlijk thema	Soort	Ontwikkeling	Toelichting	2025	2026	2027	2028	2029
Autonoom	Autonoom (OOO)	Solidariteitsbijdrage HoogWaterBescherings-Programma (HWBP). Extra intensivering 30-34	Op basis van informatie van de Unie van Waterschappen lijkt een extra toename te worden voorzien voor de jaarlijkse solidariteitsbijdrage vanaf 2030. Besluitvorming hierover heeft nog niet plaatsgevonden.	-	-	-	-	-
Autonoom	Plussen-minnen	Landelijke functieherwaardering functies VTH	Naar verwachting volgt binnenkort een (landelijke) herwaardering van een aantal functies bij VTH. In principe worden deze herwaarderingen gevolgd door het waterschap. De financiële impact hiervan per 2025 of 2026 is nog onbekend.	PM	PM	PM	PM	PM
Autonoom	Plussen-minnen	Areaaluitbreiding Watersysteem	Voor reguliere uitbreidingen van het areaal binnen het watersysteem wordt jaarlijks een budget gereserveerd om dit op te kunnen vangen. Nu de nieuwe jaarschijven 2028 en 2029 in de meerjarenbegroting in beeld komen, worden deze opnieuw opgevoerd.	-	-	-	€ 114.000	€ 230.000
Autonoom	Plussen-minnen	Peilbeheer Drentse kanalen bijdrage derden	Betreft Waterakkoord Drenthe. Waterschap Vechtstromen ontvangt een structurele bijdrage voor onderhoud vanuit waterschap Hunze & Aa's voor het peilbeheer Drentse Kanalen.	€ -90.000	€ -90.000	€ -90.000	€ -90.000	€ -90.000
			Subtotaal overige autonome ontwikkelingen	€ -352.900	€ -350.900	€ -327.900	€ -98.900	€ 117.100
			Totaal:	€ 2.039.200	€ 2.001.200	€ 3.727.700	€ 5.307.200	€ 6.607.200

Bijlage II: Financiële ontwikkelingen in de exploitatiebegroting met incidenteel effect

(link met) Bestuurlijk thema	Soort	Ontwikkeling	Toelichting	2025	2026	2027	2028	2029
Assets op orde	Plussen-minnen	Subsidie exotenbestrijding	Voor de komende jaren worden, net zoals in 2023, subsidie vanuit de provincie(s) verwacht voor de beheersing van exoten in het beheergebied. Dit bedrag is indicatief omdat het moment van beschikking en de daadwerkelijke ontvangst van de subsidie niet in hetzelfde jaar hoeft te vallen.	- € 150.000	-	-	-	-
Assets op orde	Beleidskeuze	Landmeetkundige kosten (onder andere controle hoofdstromen)	Dit budget is nodig voor gegevensbeheer op orde. Oftewel, de actualisatie van meetgegevens voor ons beheerregister. Door zachte informatie (gemeten profielen) uit de kernregistratie te laten voldoen aan de houdbaarheidsdatum ontstaat een uniforme, gebiedsdekkende kwaliteit van deze informatie voor projecten en beheer. In 2024 gaat het vooral om controle van de hoofdstroom en groot onderhoud legger. Voor 2025 en verder zal naar verwachting ook extra budget nodig zijn, hiervoor wordt nog een voorstel nader uitgewerkt. Belangrijk onderdeel van het kader waarbinnen het voorstel verder wordt uitgewerkt zijn het meenemen en inzetten van technische ontwikkelingen.	pm	pm	pm	pm	pm
			Subtotaal Assets op orde	€ -150.000	-	-	-	-
Waterkwaliteit	Autonoom (OOO)	Kosten voor implementatie gewijzigd belastingstelsel (deel 1, incidenteel)	Implementatie van het gewijzigde belastingstelsel. Het betreft de volgende kosten: Apparatuur-, advies- en meetkosten adoor herijkte tabel afvalwatercoëfficiënten (voor de komende 10 jaar). In afwachting van plan van aanpak betreft dit een voorlopige inschatting van de kosten. Daarnaast worden extra kosten verwacht voor externe partijen die onderzoek moeten uitvoeren. In de periode 2025-2027 worden relatief veel aanvragen verwacht voor het beoordelen van bedrijven. Vandaar dat in de eerste paar jaren extra middelen worden aangevraagd.	€ 53.900	€ 117.200	€ 117.200	-	-

(link met) Bestuurlijk thema	Soort	Ontwikkeling	Toelichting	2025	2026	2027	2028	2029
Waterkwaliteit	Beleidskeuze	Thema Waterkwaliteit: kosten voor uitvoering themaplan	Thema's vloeien voort uit bestuursakkoord. Middelen zijn noodzakelijk om bestuurlijke doelen te realiseren/ onderzoeken hiervoor te doen. Bedrag is gebaseerd op themaplannen 2024.	€ 92.000	€ 92.000	€ 92.000	-	-
			Subtotaal Waterkwaliteit	€ 145.900	€ 209.200	€ 209.200	-	-
Duurzame ontwikkeling	Beleidskeuze	Thema Duurzaamheid: Kosten voor uitvoering themaplan Duurzaamheid	Uitvoering thema Duurzaamheid. Genoemde bedragen zijn gebaseerd op een inventarisatie van de te maken kosten om invulling te geven aan het thema Duurzaamheid.	€ 85.000	€ 35.000	€ 35.000	-	-
Duurzame ontwikkeling	Beleidskeuze	Thema Duurzaamheid: Deelname onderzoek lachgas	Kosten voor deelname onderzoek lachgas, UvW. Het is niet mogelijk om de beschikbaarheid van dit budget jaarlijks af te wegen.	€ 206.000	€ 103.000	€ 103.000	-	-
			Subtotaal Duurzame ontwikkeling	€ 291.000	€ 138.000	€ 138.000	-	-
Klimaat-adaptatie	Beleidskeuze	Thema Klimaat: kosten voor uitvoering themaplan	De thema's vloeien voort uit bestuursakkoord. Hierbij zijn middelen noodzakelijk om de bestuurlijke doelen te realiseren / onderzoeken hiervoor te doen. Genoemde bedragen voor themaplan Klimaat zijn gebaseerd op themaplannen uit 2024. Met de middelen die gevraagd worden voor klimaatadaptatie, worden onder andere de volgende inspanning/activiteiten verricht (niet limitatief):- Jaarlijkse bijdrage ZON en HOP.- Uitvoering Integraal Beleidskader Grondwater. - Aanpassen handboek Hydrologie op droogte.- Gebiedsprocessen bodemdaling Hammerfler en Nieuw Amsterdam.- Cofinanciering grensoverschrijdende klimaatprojecten (GPRW/Interegg).- Bewustwordingscampagne klimaatverandering.	€ 535.000	€ 535.000	€ 535.000	-	-
Klimaat-adaptatie	Beleidskeuze	Thema Klimaat: Stimuleringsbijdrage klimaatadaptatie	Het is een bestuurlijke wens om een stimuleringsbijdrage verdeeld over 4 jaar beschikbaar te stellen voor het aanjagen van projecten (door derden) die bijdragen aan klimaatadaptatie. Het is niet mogelijk om de beschikbaarheid van dit budget jaarlijks af te wegen.	€ 125.000	€ 125.000	€ 125.000	-	-
			Subtotaal Klimaatadaptatie	€ 660.000	€ 660.000	€ 660.000	-	-
Krachtige organisatie	Autonoom (OOO)	Uitvoeren pva BIO	Betreft extra capaciteit / ondersteuning voor opstellen en uitvoeren pva BIO (doel niveau 4 = bestuurlijke keuze)	pm	pm	pm	-	-

(link met) Bestuurlijk thema	Soort	Ontwikkeling	Toelichting	2025	2026	2027	2028	2029
Krachtige organisatie	Plus-minnen	Allsolutions financieel bronsysteem: beheer, issues en wensen	Dit betreffen middelen om onvoorziene beheerkosten, issues op te vangen en om te kunnen inspelen op ontwikkelingen in relatie tot het financieel informatiesysteem AllSolutions. Op dit moment zijn hiervoor geen middelen begroot. Voor nu wordt dit eerst voor 3 jaar begroot, om verder doorontwikkeling van AllSolutions vorm te kunnen geven. Mogelijk betreffen het structureel benodigde middelen.	€ 100.000	€ 100.000	-	-	-
Krachtige organisatie	Plus-minnen	Thema Digitale transformatie: datagestuurd werken. Schaalbaar dataplatform.	Dit betreft een centrale voorziening die moet worden ingericht voordat de initiatieven Centrale Regie Kamer (CRK) en datagestuurd zuiveren starten. Dit vereist een infrastructuur in de cloud waar meerdere projecten gebruik van kunnen maken (schaalbaar dataplatform). Een groot deel van de vervolgcosten kunnen meelopen in de budgetten van de projecten CRK en Groiefonds. Dit basisplatform kan daaruit niet worden bekostigd.	pm	pm	pm	pm	pm
Krachtige organisatie	Beleidskeuze	Doorontwikkeling Planning & Control (P&C) producten: vormgeving	Voor de doorontwikkeling van de Planning & Control (P&C)-producten zijn onder andere middelen nodig voor vormgeving. Hiervoor zijn momenteel geen middelen begroot. De bedragen zijn geraamd voor alle huidige P&C-producten in de bestuursperiode.	€ 15.000	€ 15.000	-	-	-
Krachtige organisatie	Beleidskeuze	Conform bestuursakkoord doorzetten van het innovatiefonds	De budgetten voor het innovatiefonds zijn tot 2024 georganiseerd/ Gelijkijdig is een reserve beschikbaar van waaruit de kosten (kunnen) worden gedekt. In het bestuursakkoord is afgesproken dat in totaal €3 miljoen wordt gereserveerd voor innovatie. Met genoemde extra stortingen wordt dit behaald.	€ 414.000	€ 413.000	€ 413.000	-	-

(link met) Bestuurlijk thema	Soort	Ontwikkeling	Toelichting	2025	2026	2027	2028	2029
Krachtige organisatie	Beleidskeuze	Ondersteuning bij digitale transformatie: datagestuurde werken.	In het kader van de implementatie / uitrol van de I-strategie moeten onder meer de belangrijkste (informatie) processen per team in kaart worden gebracht. Hiervoor is/wordt een tool aangeschaft en ondersteuning georganiseerd om de teams hierin te ondersteunen. Dit kan niet binnen de bestaande capaciteit worden opgevangen/uitgevoerd. Dit betreft middelen voor ondersteuning bij verdere uitrol implementatie I-strategie. Het is niet mogelijk om de beschikbaarheid van dit budget jaarlijks af te wegen.	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000	-
			Subtotaal krachtige organisatie	€ 929.000	€ 928.000	€ 813.000	€ 400.000	-
Noaberschap verbindt	Beleidskeuze	Procesgeld voor uitvoeren themaplan/actieplan Noaberschap verbindt	Opgenomen in bestuursakkoord, voor 2024 is €20.000 incidenteel beschikbaar om te komen tot een plan van aanpak. In 2024 wordt een actieplan opgesteld, in samenspraak met het bestuur. Budget voor uitvoeren van het actieplan is nog niet geraamd. Dit wordt verder concreet gemaakt in 2024.	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	-	-
			Subtotaal Noaberschap verbindt	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	-	-
Autonoom	Autonoom (OOO)	Voorziening Bestuurders wachtgeld	Verlaging toevoeging voorziening bestuur o.b.v. concrete (en vastgelegde) berekeningen.	-	-	-	€ -200.000	€ -200.000
Autonoom	Plussen-minnen	Verkiezingen	Omdat in 2028/2029 geen verkiezingen plaatsvinden, kunnen deze budgetten vrijvallen.	-	-	-	€ -204.000	€ -204.000
			Subtotaal Autonoom	-	-	-	€ -404.000	€ -404.000
			Totaal:	€ 1.895.900	€ 1.955.200	€ 1.840.200	€ -4.000	€ -404.000

Bijlage III: Afkortingen

AB	Algemeen Bestuur
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BAW	Bestuursakkoord Water
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBVW	Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
CISO	Chief Information Security Officer
CPB	Centraal Planbureau
DAW	Deltaplan Agrarisch Waterbeheer
DB	Dagelijks Bestuur
DIN	Doel- en Inspanningen Netwerk
DO	Definitief Ontwerp
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
DSO	Digitale Stelsel Omgevingswet
E&PA	Electro- en Procesautomatisering
FG	Functionaris Gegevensbescherming
GPRW	Grensoverschrijdend Platform voor Regionaal Waterbeheer
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
IPO	Interprovinciaal Overleg
KRW	Kaderrichtlijn Water
MJV	Meerjarenverkenning
NAM	Nederlandse Aardolie Maatschappij
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied

NWB	Nederlandse Waterschapsbank
OOWS	Omvang en Onderhoud Waterlopen
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PBB	Persoonsgebonden Basis Budget
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
PFAS	Poly- en Perfluoralkylstoffen
RES	Regionale Energie Strategieën
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SAMP	Strategisch Asset Management Plan
SDE	Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie
SGT	Service Group Twente
SNB	Slibverwerking Noord Brabant
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO	Voorontwerp
VWvW	Vereniging Werken voor de Waterschappen
WKK	Warmte Krachtkoppeling
WNT	Wet Normering Topinkomens
WOZ	Waarde Onroerende Zaken
WBP	Waterbeheerprogramma
WNRA	Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren
WVS	Waterschap Vechtstromen